

Bilag til Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

Spørgeskemaundersøgelse blandt klasselærere

Bilag til Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

Spørgeskemaundersøgelse blandt klasselærere

2007

Bilag til Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

© 2007 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:

EVA sætter komma efter Dansk Sprognævns anbefalinger, dvs. at der som hovedregel ikke sættes komma foran ledsætninger.

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 97-887-7958-435-8

EVA

Specialundervisning og rummelighed i den almindelige undervisning

Spørgeskemaundersøgelse blandt klasselærere

Indhold

1.	Indledning og metode	3
1.1	Indledning	3
1.2	Metode	4
1.2.1	Om denne rapport	4
1.2.2	Undersøgelsens fremgangsmåde	5
1.2.3	stikprøvestørrelse	7
1.2.4	Føjkilder og datakvalitet	8
1.2.5	Validering af spørgeskema	9
2.	Hovedresultater	10
3.	Skolen og de rammer og vilkår, den skaber om undervisningen	13
4.	Klassen og klasselærerens oplevelse af eleverne generelt	17
5.	Samspillet mellem undervisningen og den pædagogiske rummelighed	21
5.1	Klasselærernes vurdering af balancen mellem elever, der henholdsvis rummes og tilbydes specialpædagogisk bistand	21
5.2	Klasselærernes oplevelse af at kunne rumme elever med særlige behov inden for rammerne af den almindelige undervisning	23
5.3	Klasselærernes oplevelse af, hvilke faktorer der sikrer pædagogisk rummelighed	25
6.	Overgangen mellem almindelig undervisning og specialundervisning	28
6.1	Klasselærernes brug af forskellige elementer i forbindelse med at vurdere særlige faglige behov	28
6.2	Klasselærernes vurdering af at være i stand til at vurdere, om elever har særlige behov af enten faglig eller social art	30
7.	Specialundervisning og specialpædagogiske ressourcer	32
8.	Samarbejdet om elever med særlige behov	37
8.1	Evaluering og opfølgning på specialundervisning	37
8.2	Samarbejdet med forældre	39
8.3	Samarbejdet med andre aktører	42

9.	Baggrundsoplysninger på klasselærerne	45
A.	Undersøgelsens spørgeskema	49

1. Indledning og metode

1.1 Indledning

Denne rapport afrapporterer en spørgeskemaundersøgelse blandt klasselærere i folkeskolens indskolings-, mellemskole- og udskolingsniveau, som Epinion Capacent har gennemført for EVA.

Spørgeskemaundersøgelsen indgår som en del af dokumentationen i forbindelse med EVA's evaluering af folkeskolens specialundervisning i dens sammenhæng med normalundervisningen. Evalueringens samlede formål er at vurdere, hvordan specialundervisningen i dens sammenhæng med normalundervisningen bidrager til at kvalificere og sikre den samlede undervisning på den enkelte skole, og hvordan den medvirker til elevernes alsidige udvikling. Evalueringen undersøger indsatsen for børn med særlige behov på flere niveauer, idet den både inddrager skolen og det kommunale niveau og ser på samarbejdsrelationerne mellem den personkreds, der er omkring børn med særlige behov, det være sig lærere i normalundervisningen, funktionslærere i skolens specialcenter, skoleledelse, forældre, Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) og den kommunale børn og unge-/skoleforvaltning.

I forhold til den samlede evaluering har spørgeskemaundersøgelsen, som afrapporteres i denne rapport, til formål at afdække, hvilke vilkår og udfordringer lærere i normalundervisningen oplever i forhold til dels at identificere børn med særlige behov, dels enten at rumme dem inden for normalundervisningen eller henvise dem til andre tilbud uden for denne. Spørgeskemaundersøgelsen forholder sig således til rammer, proces og resultater i forhold til indsatsen for børn med særlige behov og det samspil, der er mellem special- og normalundervisningen set fra lærerne i normalundervisningens perspektiv. Herunder belyser den følgende temaer:

- Klasselærernes oplevelse og håndtering af stigende forventninger til faglighed i undervisningen over for de krav, der i mange kommuner er om at rumme en større gruppe elever inden for rammerne af normalundervisningen.

- De kompetencer, viden, metoder og redskaber, klasselærerne har til deres rådighed og benytter i forbindelse med at identificere elever med særlige behov og sikre deres alsidighed og udvikling på linje med de øvrige elever.
- Klasselærernes oplevelse af, at den specialpædagogiske bistand, der finder sted både inden for og uden for rammerne af normalundervisningen, understøtter de faglige og sociale mål, de har for deres undervisning.
- Klasselærernes oplevelse af samarbejdet med henholdsvis forældre, specialcenter og ledelse på deres skole om børn med særlige behov.

Dataindsamlingen er foretaget af Epinion Capacent. Udformningen af spørgeskemaet er sket i samarbejde mellem Epinion Capacent og EVA. I processen forbundet med udviklingen af spørgeskemaet har otte skoleledere og klasselærere deltaget i en workshop og dermed leveret værdifuldt input til spørgeskemaets indhold. Derudover har ti klasselærere deltaget i pilottest af spørgeskemaet for at sikre dets validitet.

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen blandt klasselærerne er gengivet i de følgende kapitler:

- Et kapitel, der i detaljer redegør for metoden bag undersøgelsen
- Et kapitel, der gengiver undersøgelsens hovedresultater
- Skolen og de rammer og vilkår, den skaber om undervisningen
- Klassen og klasselærernes opfattelse af eleverne generelt
- Samspillet mellem undervisningen og den pædagogiske rummelighed
- Overgangen mellem almindelig undervisning og specialundervisning
- Specialundervisning og specialpædagogiske ressourcer
- Samarbejdet om elever med særlige behov
- Baggrundsoplysninger på de deltagende klasselærere
- I bilag findes undersøgelsens spørgeskema.

1.2 Metode

Dette metodekapitel redegør for fremgangsmåden i forbindelse med gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen blandt klasselærerne, der afrapporteres i denne rapport. Derudover behandles eventuelle usikkerheder og fejlkilder, som undersøgelsen kunne være behæftet med. Indledningsvis redegøres kort for den benyttede afrapporteringstilgang i denne rapport.

1.2.1 Om denne rapport

Rapporten er i sin form deskriptiv. Derudover er alle variable blevet krydset med følgende baggrundsvariable:

- Klassestørrelse
- Elevtrin, som klasselæreren underviser på
- Lærernes anciennitet
- Lærernes deltagelse i kurser/udviklingsforløb inden for de seneste fem år
- Skolens organisering
- Brug af tolærerordninger
- Kendetegn ved klasselærernes klasse.

Derudover er der i andre tilfælde blevet inddraget andre spørgsmål fra spørgeskemaet til brug som baggrundsvariabel i analyserne. I de tilfælde, hvor der er fundet sammenhænge, der er statistisk signifikante¹ og interessante for undersøgelsens problemstillinger, er det kommenteret i denne rapport.

Frekvensfordelinger er i rapporten enten gengivet i form af figurer eller tabeller. Der er i rapporten endvidere kommenteret på alle de gengivne frekvensfordelinger. I flere tilfælde er fordelingerne i kommenteringen blevet dikotomiseret ved at slå to positive og to negative svarkategorier sammen, for eksempel ved at sammenlægge svarmulighederne ”i høj grad” og i ”nogen grad” samtidig med, at svarmulighederne ”i mindre grad” og ”Slet ikke” også blev slået sammen. I de tilfælde, hvor andelen af respondenter, der har svaret ”Ved ikke” ved et givent spørgsmål er særlig høj, er der også blevet kommenteret på denne andel.

I rapporten er der gengivet frekvensfordelinger for multiple spørgsmål, hvor respondenterne har haft mulighed for at angive flere svarmuligheder. I disse tilfælde vil svarmulighederne summere til mere end 100 %, hvilket er angivet i forklarende fodnoter. Dette er standardfremgangsmåden i forbindelse med afrapporteringen af multiple spørgsmål.

De resultater, der er fremkommet ved at krydse med forskellige baggrundsvariable, er ikke gengivet i tabeller eller figurer, men i stedet beskrevet i teksten.

1.2.2 Undersøgelsens fremgangsmåde

Spørgeskemaundersøgelsen blandt klasselærerne er blevet gennemført postalt. Epinion Capacent udsendte et informationsbrev til udvalgte skoleledere, og bagefter blev skolelederne fra de udvalgte skoler kontaktet telefonisk, hvor de blev inviteret til at deltage i undersøgelsen. Udvælgelsen af de kontaktede skoleledere er sket ved tilfældig udvælgelse af skoler inden for ni segmenter af små, mellemstore og store skoler i små, mellemstore og store kommuner. Derved sikredes tilfældig udvælgelse af et tilstrækkeligt og lige stort antal af respondenter inden for hvert af disse ni segmenter til, at det var

¹ På et 95 % sandsynlighedsniveau.

muligt at nedbryde resultaterne på skolestørrelse og kommunestørrelse. Fordelingen på skole- og kommunestørrelse for de 192 skoler, hvor skolelederen indvilgede i at deltage i undersøgelsen, er gengivet i tabel 1.1 nedenfor.

Tabel 1.1
Fordeling på skole- og kommunestørrelse for skoler, der indvilgede i at deltage i undersøgelsen

	Kommunestørrelse			Total	
	Lille	Mellemstor	Stor		
Skolestørrelse	Lille	11 % (21)	11 % (21)	11 % (21)	33 % (63)
	Mellemstor	11 % (21)	11 % (22)	11 % (21)	33 % (64)
	Stor	11 % (21)	11 % (22)	11 % (22)	34 % (65)
Total		33 % (63)	34 % (65)	33 % (64)	100 % (192)

De 192 skoleledere, der indvilgede i at deltage i undersøgelsen, fik den 16. april 2007 tilsendt et antal spørgeskemaer, følgebrev og frankerede svarkuverter, svarende til antallet af klasselærere i skolens A-spor. Skolelederne var instrueret til at distribuere spørgeskemaer, følgebrev og svarkuverter til klasselærerne i skolens A-spor og opfordre dem til at udfylde og indsende papirspørgeskemaet eller besvare undersøgelsen online. Ved at instruere skolelederne i at uddele spørgeskemaerne til klasselærere i skolernes A-spor sikredes udvælgelsen af de deltagende klasselærere mod eventuelle bias.

De klasselærere, der ikke ønskede at udfylde papirversionen af spørgeskemaet, havde mulighed for i stedet at besvare undersøgelsen online via en online-version af spørgeskemaet, der var lagt ud som et web-link til www.epinion.dk. I følgebrevene var hver klasselærer blevet tildelt et unikt brugernavn og adgangskode, som gør det muligt at spore de elektroniske besvarelser til den pågældende lærers skole og sikre, at hver klasselærer kun deltog i undersøgelsen med én besvarelse.

De skoleledere fra skoler, hvor klasselærerne ikke i første omgang indsendte alle de tilsendte spørgeskemaer, blev efterfølgende kontaktet telefonisk og bedt om at opfordre klasselærerne i skolens A-spor om at deltage i undersøgelsen.

Herefter modtog skolelederne fra skoler, hvor under halvdelen af de tilsendte skemaer var kommet udfyldte tilbage, en e-mail med et elektronisk link til undersøgelsen, som de blev opfordret til at videresende til klasselærerne i skolens A-spor.

Senere blev der gennemført endnu en telefonisk opfølgning, hvor skolelederne blev kontaktet telefonisk af Epinion Capacent. Skolelederne blev

opfordret til at modtage og videredistribuere en e-mail med et link til undersøgelsen til klasselærerne i skolens A-spor.

En sidste telefonisk opfølgning blev gennemført, inden dataindsamlingen blev lukket den 25. juni. I forbindelse med denne sidste telefoniske opfølgning blev skolelederne opfordret til at modtage og videredistribuere en e-mail med et link til undersøgelsen til klasselærerne i skolens A-spor.

Der er i forbindelse med undersøgelsen altså blevet gennemført tre telefoniske opfølgninger og en elektronisk mailbaseret opfølgning blandt skoleledere fra skoler, hvor en del af klasselærerne ikke havde udfyldt og returneret spørgeskemaet. Dette må betragtes som et ekstraordinært højt antal opfølgninger.

I alt har dataindsamlingen strakt sig fra den 16. april til den 25. juni 2007.

1.2.3 stikprøvestørrelse

I undersøgelsen indgår svar fra 703 respondenter fra 165 skoler.

Spørgeskemaerne til klasselærerne blev sendt til en stikprøve på 1.537 lærere fordelt på 192 folkeskoler. Det svarer til en svarprocent blandt klasselærerne på 46, og det indebærer, at 86 % af de 192 skoler, der indvilgede i at deltage i undersøgelsen, er repræsenteret i stikprøven.

Med undersøgelsens fremgangsmåde in mente var en højere svarprocent blandt klasselærerne forventelig. Epinion Capacent har gode erfaringer med den under punkt 1.2 beskrevne fremgangsmåde, idet denne fremgangsmåde ved tidligere undersøgelser har resulteret i svarprocenter på ca. 60. Det er derfor overraskende, at nærværende undersøgelse kun har en svarprocent på 46. Især det ekstraordinært høje antal telefoniske og elektroniske opfølgninger blandt skolelederne taget i betragtning.

På baggrund af tilbakemeldingerne fra skolelederne og input fra klasselærere i forbindelse med pilottest af undersøgelsens spørgeskema (se afsnit 1.6 for en beskrivelse af valideringsprocessen for undersøgelsens spørgeskema) er det Epinion Capacents vurdering, at en væsentlig forklaring på denne relativt lave svarprocent er, at emnet "specialundervisning" ikke opleves som lige vedkommende for alle klasselærere, hvorfor flere af dem formentlig har valgt ikke at deltage i undersøgelsen. Denne forklaring understøttes af den relativt høje andel af klasselærere, der har svaret "Ved ikke" til flere spørgsmål i spørgeskemaet.

Generelt betyder 'det at have en mindre stikprøve', at en given undersøgelses resultater er behæftet med en højere grad af statistisk stikprøveusikkerhed, end det ville være tilfældet med en større stikprøve. Var svarprocenten endt på 60 %, ville vi have haft 922 respondenter i nettostikprøven. Forskellen i den statistiske stikprøveusikkerhed (ved beregning af svarandele) mellem vores faktiske stikprøve på 703 og den intenderede på 922 fremgår af

tabellen neden for. Differencen svinger fra 0,2 (v. svarandel 5/95) til 0,5 (v. svarandel 50) procentpoint².

Netto-stikprøve	Svarandel i pct.									
	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	35/65	40/60	45/55	50/50
703	1,6	2,2	2,6	2,9	3,2	3,4	3,5	3,6	3,7	3,7
922	1,4	1,9	2,3	2,6	2,8	2,9	3,1	3,1	3,2	3,2

Det er derfor Epinion Capacents vurdering, at stikprøvens størrelse på 703 frem for 922 har ganske beskeden betydning for den sikkerhed, man kan knytte til denne undersøgelses resultater.

1.2.4 Fejkilder og datakvalitet

Spørgeskemaundersøgelser kan være behæftede med forskellige fejkilder. En væsentlig af disse er systematisk bortfald. Dette vil sige, at en eller flere bestemte grupper respondenter er mere tilbøjelige end andre til ikke at deltage. Dette kontrolleres typisk ved at holde fordelingen i stikprøven på en række relevante baggrundsvariable op mod fordelingen i den faktiske population. Desværre kendes populationsfordelingerne for populationen af klasselærere ikke på de baggrundsvariable, der er blevet spurgt til i denne undersøgelse, og det er derfor ikke muligt at kontrollere, om der er bestemte grupper af klasselærere, der er over- eller underrepræsenterede i stikprøven.

Dog er det værd at bemærke, at fordelingen mellem de forskellige klassetrin (gengivet i tabel 9.2) er jævn med ca. 10 % af respondenterne på hvert klassetrin. Dette er en indikator på, at fordelingen blandt klaselærerne i stikprøven svarer til den fordeling, man ville forvente at finde i populationen.

En anden indikator for, hvorvidt der er systematisk bortfald i stikprøven, opnås ved at undersøge fordelingen på de skoler, der er repræsenteret i stikprøven på skolestørrelse og kommunestørrelse. Som beskrevet i afsnit 1.2 indvilgede 192 skoleledere fordelt på ni lige store segmenter i at deltage i undersøgelsen. Hvis der var systematisk bortfald i undersøgelsen, ville man forvente, at et eller flere af disse segmenter ville være underrepræsenterede i stikprøven i forhold til de øvrige segmenter. Hvis man betragter tabel 1.2 nedenfor, ses det, at alle de ni segmenteringer af skolerne på baggrund af skole- og kommunestørrelse er ca. lige velrepræsenterede i stikprøven. Dette tyder altså på, at der ikke er tale om en systematisk underrepræsentation af nogle skole- eller kommunestørrelser i stikprøven.

² : Denne beregning er baseret på, at der benyttes et 95 % konfidens-niveau.

Tabel 1.2
Fordeling på skole- og
kommunestørrelse for sko-
ler, der er repræsenterede i
undersøgelsen

	Kommunestørrelse			Total	
	Lille	Mellemstor	Stor		
Skole- størrelse	Lille	11 % (18)	11 % (18)	8 % (14)	30 % (50)
	Mellemstor	12 % (19)	13 % (21)	12 % (20)	36 % (60)
	Stor	12 % (20)	11 % (18)	10 % (17)	33 % (55)
Total	35 % (57)	35 % (57)	31 % (51)	165	

Samlet set er der altså ingen åbenbare fejlkilder i dataindsamlingsforløbet, der skaber mistanke om, at der skulle være eventuelle skævheder i bortfaldet, og det er derfor Epinion Capacents vurdering, at undersøgelsens resultater kan generaliseres til populationen af klasselærere i danske folkeskoler.

1.2.5 Validering af spørgeskema

Udviklingen af undersøgelsens spørgeskema forløb på en måde, der sikrede et validt spørgeskema af høj kvalitet.

Valideringen af spørgeskemaet bestod dels af en workshop med deltagelse af klasselærere og skoleledere, dels af telefonisk pilottest med et antal respondenter.

Workshoppen blev afholdt af Epinion Capacent. Der deltog fem klasselærere og tre skoleledere. Workshoppen forløb som en åben diskussion af forskellige temaer omkring specialundervisning og elever med særlige behov. Formålet med workshoppen var at levere input til spørgeskemaets indhold. Dette indledende eksplorative aspekt, som workshoppen udgjorde, sikrede, at spørgsmålene i skemaet afdækkede en række relevante aspekter af klasselærernes arbejde med specialundervisning og børn med særlige behov.

Spørgeskemaet blev udarbejdet på baggrund af input fra workshoppen i samarbejde mellem Epinion Capacent og EVA, hvorefter det blev pilottestet i ti pilotinterview med klasselærere. Gennem denne proces sikredes det, at spørgsmålsformuleringerne var klare og forståelige for de deltagende klasselærere.

Samlet set er det Epinion Capacents vurdering, at den ovenfor beskrevne valideringsprocedure betød, at undersøgelsen er blevet gennemført med et validt spørgeskema af høj kvalitet.

2. Hovedresultater

Undersøgelsen rummer mange interessante resultater. Denne sammenfatning af hovedresultaterne indeholder derfor kun de mest interessante og relevante resultater.

De præcise spørgsmålsformuleringer og svarfordelinger findes i selve rapporten.

Overordnet rummer undersøgelsen følgende hovedresultater:

- **Overordnede resultater:**

- Klasselærerne har samlet set en positiv bedømmelse af specialundervisningens betydning for undervisningen. 86 % af klasselærerne vurderer således, at specialundervisningen på deres skole i høj grad eller i nogen grad bidrager til at forbedre den samlede undervisning på skolen, og 82 % af klasselærerne vurderer, at det i høj grad eller i nogen grad er lykkedes for dem selv og de andre lærere at sikre, at specialundervisningen bidrager til at forbedre undervisningen for det enkelte barn.
- Klasselærerne, der underviser på indskolingsniveauet, adskiller sig fra klasselærerne på mellem- og udskolingsniveauet på flere punkter i forhold til specialundervisning: Klasselærerne på indskolingsniveauet er mere tilbøjelige end klasselærerne på mellem- og udskolingsniveauet til at mene, at specialundervisningen bidrager til at forbedre undervisningen både samlet set på skolen og for det enkelte barn. Klasselærerne på indskolingsniveauet er mere tilbøjelige end klasselærerne på mellem- og udskolingsniveauet til at lade specialundervisningen foregå inden for rammerne af den almindelige undervisning, klasselærere på indskolingsniveau er mere tilbøjelige end lærere på udskolingsniveau til at trække på skolens specialpædagogiske ekspertise, og klasselærerne på indskolingstrinnet oplever, at en større del af forældrene deltager i specialundervisningsindsatsen, end lærerne på mellem- og udskolingstrinnet oplever.

- I undersøgelsen er der flere eksempler på, at klasselærernes viden om specialundervisningen på deres skole på flere områder er begrænset. F.eks. ved 38 % af klasselærerne ikke, om specialundervisningen på udskolingsniveauet på deres skole hovedsageligt foregår som en del af eller uden for den almindelige undervisning.
- **Klassen og klasselærernes oplevelse af eleverne generelt:**
 - Det forhold, som den største andel af klasselærerne (79 %) angiver som kendetegnende for deres klasse, er stor faglig spredning. De derefter følgende kendetegn er, at flere elever i den klasse, de er klasselærer i, giver anledning til specialpædagogisk bistand (52 %), at flere elever giver anledning til sociale problemer i deres klasse (42 %), og at klassen rummer mange tosprogede elever (7 %).
 - Hovedparten af klasselærerne oplever, at der er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov. 71 % af klasselærerne vurderer således, at der er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov. 88 % af de lærere, der oplever, at der er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov, angiver, at særlige sociale behov er stigende.
- **Samspelet mellem undervisningen og den pædagogiske rummelighed:**
 - Et flertal af klasselærerne (62 %) synes, at der rummes for mange elever i den almindelige undervisning, og at for få elever tilbydes specialundervisning.
 - Klasselærerne har divergerende opfattelser af deres egne forudsætninger for at rumme elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. Klasselærernes opfattelse af deres egne forudsætninger for, at elever med særlige behov kan rummes inden for rammerne af den almindelige undervisning, hænger sammen med deres anciennitet, deres deltagelse i kurser og udviklingsforløb og anvendelsen af tolærerordninger på deres skoler.
 - Det mest brugte redskab til arbejdet med elevernes personlige og sociale kompetencer er sociale årsplaner for hele klassen. Dernæst følger undervisningsmiljø og trivselsundersøgelser, og på tredjepladsen følger antimobbeplaner.
- **Overgangen mellem den almindelige undervisning og specialundervisningen:**
 - Det mest benyttede redskab til at vurdere særlige faglige behov hos en eller flere elever er dokumentation fra prøver og test. Derefter følger fælles mål (trinmål), og på tredjepladsen følger klassekonferencer. På fjerdepladsen ligger supervision fra kompetence-/specialcenter, og det mindst benyttede redskab er teamsamtaler med skolens ledelse.

- Et flertal af klasselærerne (50 %) oplever ikke, at der er forskel på deres forudsætninger i forhold til at afgøre, om elevernes særlige behov er af faglig eller social og emotionel karakter. 26 % af klasselærerne vurderer til gengæld, at de har bedre forudsætninger for at afgøre, om elever har særlige behov af faglig karakter, og 7 % af klasselærerne føler, at de har bedre forudsætninger for at afgøre, om elever har særlige behov af social og emotionel karakter.
- **Specialundervisning og specialpædagogiske ressourcer:**
 - Størsteparten af klasselærerne (53 %) oplever, at de på deres skole i højere grad er i stand til at give et godt tilbud til de elever, hvis særlige behov er af faglig karakter, og 56 % af klasselærerne vurderer, at ekspertisen på deres skole er bedre, når det gælder elever med særlige faglige behov, end når det gælder elever med særlige sociale behov.
 - Der er blandt klasselærerne ikke samme opfattelse af, hvorvidt der er forskel på, hvor tæt specialundervisningen kan foregå på den almindelige undervisning, afhængigt af, om elevens særlige behov primært er af faglig eller social og emotionel karakter.
 - 67 % af lærerne vurderer, at der på deres skole i høj grad eller i nogen grad er tilstrækkelig specialpædagogisk ekspertise til at sikre, at de får dækket deres behov.
- **Samarbejdet om elever med særlige behov:**
 - Klasselærerne tillægger forældrenes deltagelse stor betydning for effekten af den specialundervisning, der gives til børn med særlige behov, og et flertal af klasselærerne vurderer i høj grad eller nogen grad, at de på deres skole i tilstrækkelig grad prioriterer at involvere forældrene i relation til specialundervisningen.
 - Klasselærerne har varierende erfaringer med, hvor stor en andel af forældrene der deltager i specialundervisningsindsatsen.
 - Flere af klasselærerne har begrænset viden om graden af vidneoverførsel, der sker mellem deres skole og børnehaver, fritidstilbud og andre kommunale tilbud. 38 % af klasselærerne angiver f.eks., at de ikke ved, i hvilken grad der sker overførsel af viden mellem deres skole og børnehaver.
 - Den part, hvormed klasselærerne bedømmer samarbejdet om børn med særlige behov mest positivt, er skolens ledelse. 90 % af klasselærerne er meget tilfredse eller tilfredse med samarbejdet med skolens ledelse om børn med særlige behov. Dernæst følger SFO-pædagoger, PPR og familie- og/eller socialrådgivere.

3. Skolen og de rammer og vilkår, den skaber om undervisningen

Dette kapitel afdækker de strukturer og rammer, som skolens organisering skaber om lærernes arbejde med eleverne.

Kapitlet rummer oplysninger om anvendelsen af tolærerordninger, organiseringen af undervisningen på skolen og de samarbejdsstrukturer, der er etableret på skolen. Disse oplysninger er vigtige, da de tegner et billede af de overordnede rammer, skolerne etablerer omkring såvel normalundervisningen som undervisningen af børn med særlige behov.

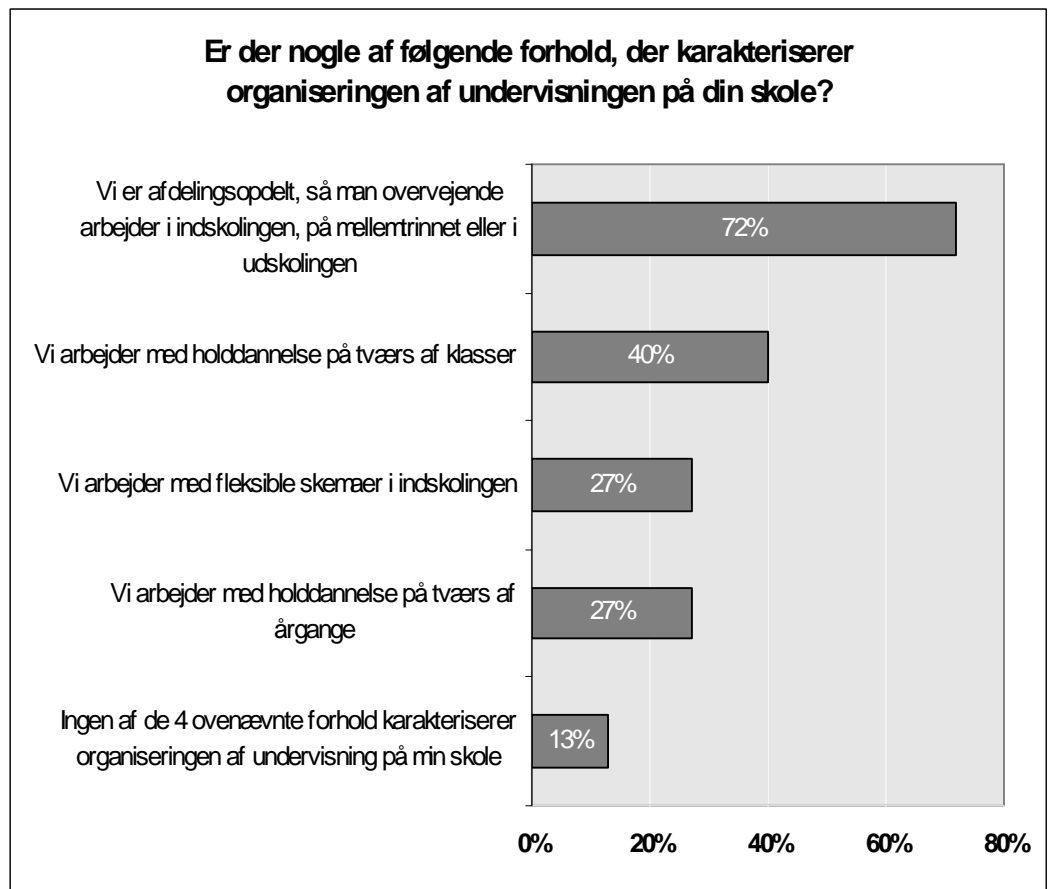
Figur 3.1 afbilleder de forhold, der karakteriserer organiseringen af undervisningen på skolerne.

Figur 3.1 viser, at størsteparten af skolerne er afdelingsopdelte. 72 % af lærerne angiver, at deres skole er afdelingsopdelt, så man enten overvejende arbejder i indskoling, på mellemtrinnet eller i udskoling.

Derudover angiver 40 % af lærerne, at der på deres skole arbejdes med holddannelse på tværs af klasser. 27 % af klasselærerne giver udtryk for, at der på deres skole arbejdes med fleksible skemaer i indskoling, og 27 % angiver, at der arbejdes med holddannelse på tværs af årgange.

13 % af klasselærerne angiver, at organiseringen af undervisningen på deres skole hverken er kendetegnet ved, at skolen er afdelingsopdelt, ved at der på skolen arbejdes med holddannelse på tværs af klasser, ved at der arbejdes med fleksible skemaer i indskoling, eller ved at der arbejdes med holddannelse på tværs af årgange.

Figur 3.1
Organiseringen af undervisningen på skolerne

Antal respondenter, n, er henholdsvis 500, 275, 188, 186 og 88 for de fem svarfordelinger³.

Figur 3.2 illustrerer de forhold, der ifølge klasselærerne karakteriserer samarbejdsstrukturerne på de skoler, hvor klasselærerne arbejder.

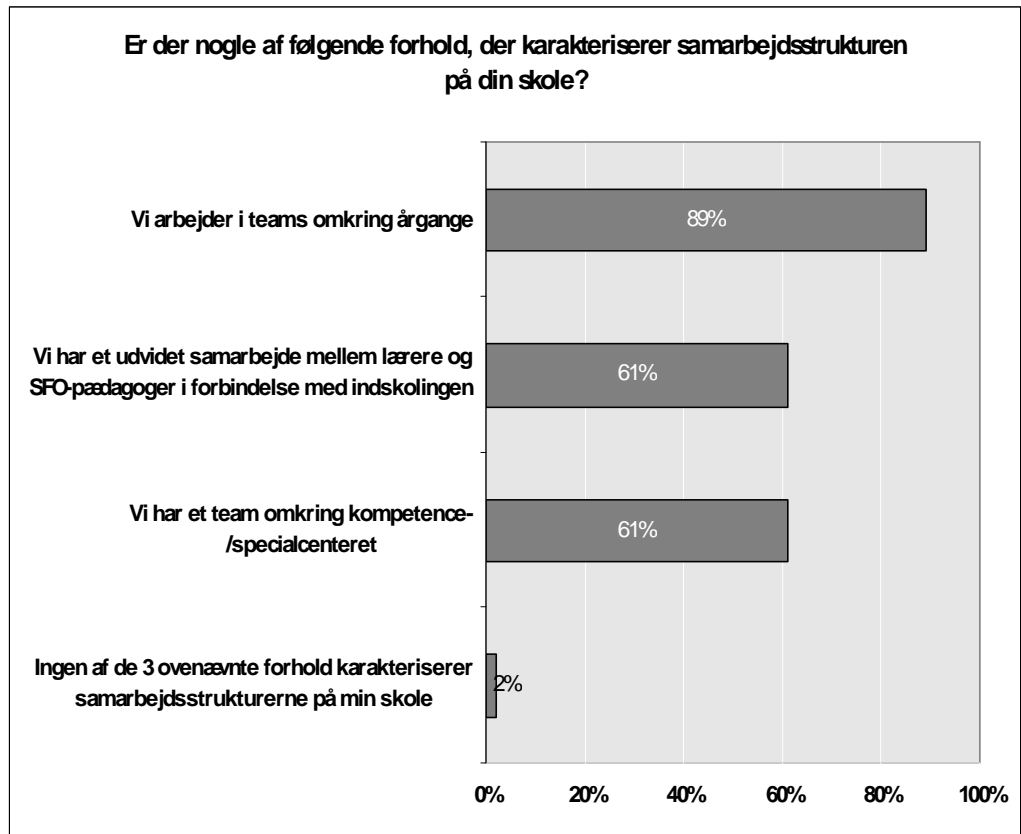
Langt hovedparten af klasselærerne arbejder på skoler, hvor der arbejdes i team omkring årgangene. 89 % af klasselærerne angiver, at samarbejdsstrukturerne på deres skole er karakteriseret ved, at der arbejdes i team omkring årgangene.

Derudover angiver 61 % af klasselærerne, at der på deres skole er et udvidet samarbejde mellem lærere og SFO-pædagoger i forbindelse med indskolingen. 61 % af klasselærerne angiver ligeledes, at de på deres skole har et team omkring kompetence-/specialcentret.

³ Respondenterne har kunnet angive flere svar, hvorfor fordelingerne summerer til mere end 100 %.

2 % af klasselærerne angiver, at samarbejdsstrukturerne på deres skole hverken er kendetegnet ved, at der arbejdes i team omkring årgangene, ved at der er udvidet samarbejde mellem lærere og SFO-pædagoger i forbindelse med indskolingen, eller ved at de på deres skole har et team omkring kompetence-/specialcenteret.

Figur 3.2
Samarbejdsstrukturer på skolerne

Antal respondenter, n, er henholdsvis 617, 426, 426, og 17 for de fire svarfordelinger⁴.

Tabel 3.1 og 3.2 gengiver anvendelsen af tolærerordninger på skolerne.

Tabel 3.1 viser, at 82 % af lærerne angiver, at tolærerordninger anvendes på deres skole i en eller anden grad. 32 % af lærerne giver udtryk for, at tolærerordninger anvendes i høj grad eller i nogen grad, mens 50 % af lærerne angiver, at tolærerordninger kun anvendes i mindre grad. Ifølge 17 % af lærerne anvendes tolærerordninger slet ikke på deres skole.

⁴ Respondenterne har kunnet angive flere svar, hvorfor fordelingerne summerer til mere end 100 %.

Tabel 3.1
Anvendelse af tolæ-
rerordninger

I hvilken grad anvender I tolæ- rerordninger på din skole?	Procentandel
I høj grad	5 % (36)
I nogen grad	27 % (188)
I mindre grad	50 % (350)
Slet ikke	17 % (121)
Total	100 % (695)

Tabel 3.2 viser, at tolæ-
rerordninger primært er et redskab, der anvendes i
indskolingen. 68 % af de lærere, der arbejder på skoler, hvor tolæ-
rerordninger anvendes i en eller anden grad, angiver, at tolæ-
rerordninger primært an-
vendes i indskoling.

Tabel 3.2
Anvendelse af tolæ-
rerordninger i indskolingen
eller på alle klassetrin

Når I anvender tolæ- rerordninger, sker det så på alle klasse- trin, eller begrænser det sig til indskolingen?	Procentandel
Vi anvender tolæ- rerordning på alle klassetrin	32 % (171)
Vi anvender primært tolæ- rerordning i indskolingen	68 % (358)
Total	100 % (529)

4. Klassen og klasselærerens oplevelse af eleverne generelt

Dette kapitel omhandler klasselærernes oplevelse af den klasse, de er klasselærere for, og deres billede af eleverne generelt.

Kapitlet afdækker de forhold, der ifølge klasselærerne gør sig gældende for den klasse, de er klasselærere for, og i hvilken grad klasselærerne oplever, at den klasse, de er klasselærer for, er speciel, eller om den afspejler resten af skolen. Derudover behandler kapitlet lærernes vurdering af udviklingen i andelen af elever med særlige behov hen over de seneste fem til ti år.

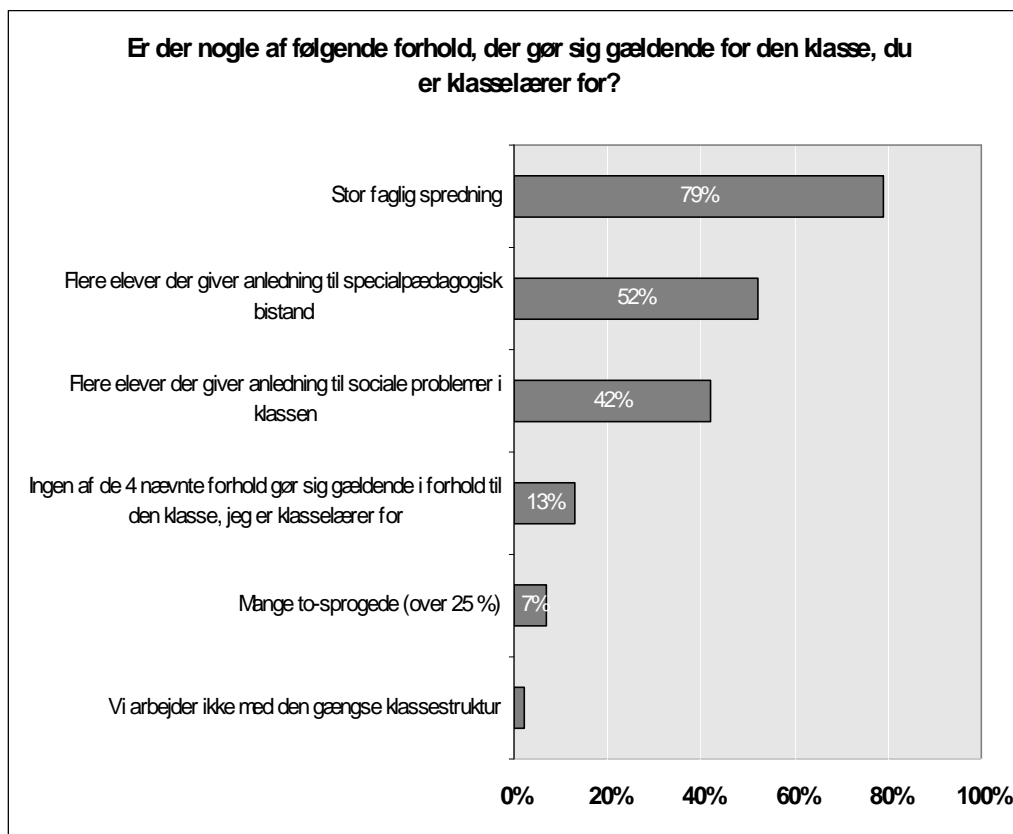
Figur 4.1 illustrerer de forhold, som klasselærerne angiver, gør sig gældende for den klasse, de er klasselærer for.

Det forhold, som den største andel af klasselærerne angiver som kendetegnende for deres klasse, er stor faglig spredning. 79 % af klasselærerne angiver, at deres klasse er kendetegnet ved stor faglig spredning.

Derudover angiver 52 % af klasselærerne, at flere elever i den klasse, de er klasselærer i, giver anledning til specialpædagogisk bistand, og 42 % angiver, at flere elever giver anledning til sociale problemer i deres klasse. 7 % af klasselærerne angiver, at der er mange tosprogede elever i den klasse, de er klasselærer for.

13 % af klasselærerne giver udtryk for, at den klasse, de er klasselærer for, hverken er kendetegnet ved stor faglig spredning, ved at flere elever giver anledning til specialpædagogisk bistand, ved at flere elever giver anledning til sociale problemer, eller ved at der er mange tosprogede elever i klassen.

Figur 4.1
Kendetegn ved klasse-
lærernes klasser

Antal respondenter, n, er henholdsvis 554, 366, 292, 88, 46 og 9 for de seks svarfordelinger⁵.

Klasselærerne er blevet bedt om at overveje, om deres egen klasse er speciel, eller om den afspejler den skole, de arbejder på, i forhold til de forhold, der er gengivet i figur 4.1.

Tabel 4.1 viser, at hovedparten af klasselærerne oplever, at den klasse, de underviser, afspejler resten af skolen. 72 % af klasselærerne vurderer således, at den klasse, de er klasselærer for, ikke adskiller sig væsentligt fra de øvrige klasser på skolen, mens 22 % vurderer, at deres klasse er speciel i forhold til resten af skolen. 5 % af klasselærerne har angivet, at de ikke ved, hvorvidt den klasse, de er klasselærer for, er speciel, eller om den afspejler resten af skolen.

⁵ Respondenterne har kunnet angive flere svar, hvorfor fordelingerne summerer til mere end 100 %.

Tabel 4.1
Klasselærernes klasse
sammenlignet med resten
af skolen

Hvis du tænker på disse forhold (jf. det foregående spørgsmål), er det da din oplevelse, at klassen er speciel, eller afspejler den skolen?	Procentandel
Ja, den er speciel	22 % (155)
Nej, den adskiller sig ikke væsentligt fra andre klasser på skolen	72 % (503)
Vi arbejder ikke med den gængse klassestruktur	1 % (8)
Ved ikke	5 % (33)
Total	100 % (699)

Tabel 4.2 og figur 4.2 viser lærernes opfattelse af udviklingen i andelen af elever med særlige behov.

Tabel 4.2 viser, at hovedparten af klasselærerne oplever, at der er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov. 71 % af klasselærerne vurderer således, at der er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov. 12 % mener derimod, at der ikke er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov. 18 % af klasselærerne angiver, at de ikke ved, hvorvidt der er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov.

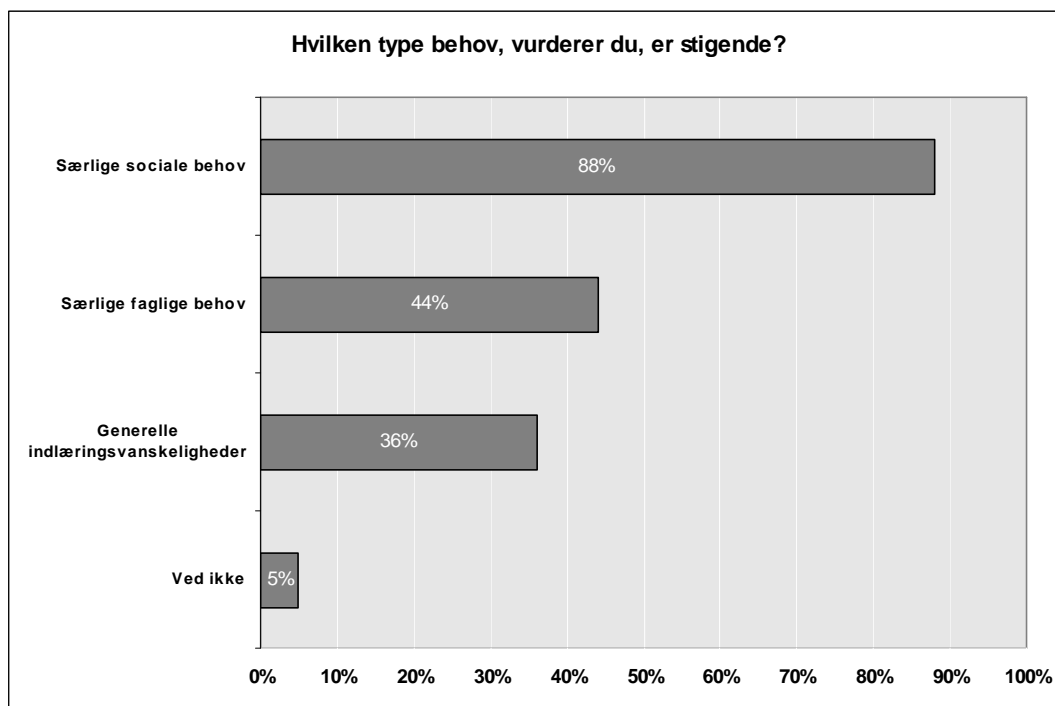
Tabel 4.2
Klasselærernes oplevelse
af udviklingen i andelen af
elever med særlige behov

Oplever du, at der over de sidste fem til ti år er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov (f.eks. særlige faglige behov, indlæringsvanskeligheder eller særlige sociale behov)?	Procentandel
Ja	71 % (494)
Nej	12 % (82)
Ved ikke	18 % (123)
Total	100 % (699)

Figur 4.2 viser, at langt hovedparten af de 71 % af lærerne, der oplever, at der er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov, oplever, at det er særlige sociale behov, der er stigende. 88 % af de lærere, der oplever, at der er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov, angiver således, at særlige sociale behov er stigende. 44 % angiver, at særlige faglige behov er stigende, og 36 % angiver, at generelle indlæringsvanskeligheder er stigende. 5 % af de klasselærere, der oplever, at der er sket en stigning i

andelen af elever med særlige behov, har angivet, at de ikke ved, hvilke typer behov der er stigende.

Figur 4.2
Særlige behov, der opleves som stigende blandt eleverne

Antal respondenter, n, er henholdsvis 459, 230, 190 og 27 for de fire svarfordelinger⁶.

En nuancering af ovennævnte fremkommer, når man inddrager lærernes anciennitet. Lærere med et til fem års anciennitet er således mere tilbøjelige end lærere med højere anciennitet til at vurdere, at også andelen af elever med særlige faglige behov er stigende. 56 % af klasselærerne med et til fem års anciennitet vurderer således, at andelen af elever med særlige faglige behov er stigende, mod 43 % af klasselærerne med seks til 15 års anciennitet og 45 % af klasselærerne med over 15 års anciennitet.

⁶ Respondenterne har kunnet angive flere svar, hvorfor fordelingerne summerer til mere end 100 %.

5. Samspillet mellem undervisningen og den pædagogiske rummelighed

Et hovedfokus i denne undersøgelse er klasselærernes opfattelse af samspillet mellem den almindelige undervisning og den pædagogiske rummelighed, som behandles i dette kapitel.

Kapitlet behandler en række faktorer, der er afgørende for samspillet mellem undervisningen og den pædagogiske rummelighed, herunder klasselærernes vurdering af balancen mellem antallet af elever, der rummes i den almindelige undervisning, og antallet, der tilbydes specialpædagogisk bistand, klasselærernes oplevelse af at kunne rumme elever med særlige behov inden for rammerne af den almindelige undervisning og klasselærernes oplevelse af, hvilke faktorer der sikrer pædagogisk rummelighed.

5.1 Klasselærernes vurdering af balancen mellem elever, der henholdsvis rummes og tilbydes specialpædagogisk bistand

Tabel 5.1 behandler lærernes opfattelse af balancen mellem elever, der rummes, og elever, der tilbydes specialpædagogisk bistand.

Tabel 5.1 viser, at et flertal på 62 % af klasselærerne synes, at der rummes for mange elever i den almindelige undervisning, og at for få elever tilbydes specialundervisning. 33 % af klasselærerne mener derimod, at der er en passende balance mellem, hvilke elever der modtager specialundervisning, og hvilke elever der rummes i den almindelige undervisning. Ingen af klasselærerne synes, at der rummes for få elever i den almindelige undervisning, og at for mange elever tilbydes specialundervisning. 5 % af klasselærerne har angivet, at de ikke ved, om der er en passende balance mellem, hvilke elever

der modtaget specialundervisning, og hvilke elever man rummer i den almindelige undervisning.

Tabel 5.1
Klasselærernes vurdering af balancen mellem, hvilke elever der modtager specialundervisning, og hvilke elever man rummer i den almindelige undervisning

Synes du, at der på din skole er en passende balance mellem, hvilke elever der modtager specialundervisning, og hvilke elever man rummer i den almindelige undervisning?	Procentandel
Ja, der er en passende balance	33 % (228)
Nej, vi skal rumme for mange elever i den almindelige undervisning og tilbyder for få specialundervisning	62 % (432)
Nej, vi rummer for få elever i den almindelige undervisning og tilbyder for mange af eleverne specialundervisning	0 % (2)
Ved ikke	5 % (32)
Total	100 % (694)

Analyserne har afsløret en vigtig nuancering af resultaterne i tabel 5.1. Der er en sammenhæng mellem de forhold, der gør sig gældende i den klasse, som klasselæreren er klasselærer for, og klasselæreren vurdering af balancen mellem antallet af elever, der rummes i den almindelige undervisning, og de elever, der tilbydes specialpædagogisk bistand.

De klasselærere, hvis klasser er kendetegnet ved, at flere elever giver anledning til sociale problemer, er mere tilbøjelige til at mene, at der rummes for mange elever i den almindelige undervisning, og at for få tilbydes specialundervisning, end de øvrige lærere. 74 % af klasselærere, hvis klasser er kendetegnet ved, at flere elever giver anledning til sociale problemer, og 73 % af klasselærere, hvis klasser både er kendetegnet ved stor faglig spredning og ved, at flere elever giver anledning til sociale problemer, angiver, at der rummes for mange elever i den almindelige undervisning, og at for få tilbydes specialundervisning. For klasselærere, hvis klasser er kendetegnet ved stor faglig spredning, eller hvis klasser hverken er kendetegnet ved stor faglig spredning, eller ved at flere elever giver anledning til sociale problemer, er de tilsvarende andele henholdsvis 58 % og 44 %. Dette indikerer, at klasselærernes oplevelse af, at for mange elever rummes i den almindelige undervisning, i højere grad er båret af tilstedeværelsen af elever, der giver anledning til sociale problemer, end stor faglig spredning.

Tabel 5.2 viser, at flertallet af lærerne giver udtryk for, at det mest afgørende for dem i deres undervisning er at sikre den enkelte elev de faglige udfordringer, der passer til elevens niveau. Således angiver 62 % af klasselærerne, at det mest afgørende for dem i deres undervisning er at sikre den enkelte elev faglige udfordringer, der passer til elevens niveau, mens 35 % giver udtryk for, at det vigtigste for dem i deres undervisning er at sikre, at alle eleverne eller så mange som muligt kan følge med.

Tabel 5.2
Hensyn, der er mest afgørende for klasselærerne i deres undervisning

Hvilket af følgende to hensyn er mest afgørende for dig i din undervisning?	Procentandel
At sikre den enkelte elev de faglige udfordringer, der passer til hans/hendes niveau	62 % (428)
At sikre, at alle eleverne eller så mange som muligt (også dem med særlige behov) kan følge med	35 % (239)
Andet eller ved ikke	4 % (25)
Total	100 % (692)

5.2 Klasselærernes oplevelse af at kunne rumme elever med særlige behov inden for rammerne af den almindelige undervisning

Tabel 5.3 afdækker klasselærernes oplevelse af at kunne rumme elever med særlige behov inden for rammerne af den almindelige undervisning.

Tabel 5.3 viser, at klasselærerne har divergerende opfattelser af deres egne forudsætninger for at rumme elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning.

28 % af klasselærerne oplever, at de i det store hele har de nødvendige kompetencer til at rumme såvel elever med særlige faglige behov som elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. 35 % af klasselærerne oplever, at de i en vis grad savner kompetencer til at rumme elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. 26 % af klasselærerne oplever, at de i en vis grad både savner kompetencer til at rumme elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. 7 % oplever, at de i en vis grad savner kompetencer til at rumme såvel elever med særlige faglige behov som elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. 4 % af klasselærerne angiver, at de ikke ved, hvorvidt de har forudsætninger til at rumme såvel elever med særlige faglige behov som elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning.

Tabel 5.3
Klasselærernes vurdering af deres forudsætninger (i form af kompetencer og ressourcer) til at rumme såvel elever med særlige faglige behov som elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning (Sæt ét kryds)

Har du forudsætninger (i form af kompetencer og ressourcer) til at rumme såvel elever med særlige faglige behov som elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning?	Procentandel
Ja, jeg føler i det store og hele, at jeg har de nødvendige kompetencer til at rumme elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale og emotionelle behov	28 % (194)
Nej, jeg føler i en vis grad, at jeg savner kompetencer til at rumme elever med særlige sociale og emotionelle behov	35 % (244)
Nej, jeg føler i en vis grad, at jeg savner kompetencer, både til at rumme elever med særlige sociale og emotionelle behov og til at rumme elever med særlige faglige behov	26 % (181)
Nej, jeg føler i en vis grad, at jeg savner kompetencer til at rumme elever med særlige faglige behov	7 % (48)
Ved ikke	4 % (30)
Total	100 % (697)

Resultaterne i tabel 5.3 angående klasselærernes opfattelse af deres egen evne til at rumme elever med særlige behov inden for rammerne af den almindelige undervisning nuanceres på følgende måde, når man inddrager lærernes anciennitet, lærernes deltagelse i kurser og udviklingsforløb og anvendelsen af tolærerordninger på de skoler, hvor klasselærerne arbejder:

- Jo højere anciennitet lærerne har, jo mere tilbøjelige er de til at mene, at de har de nødvendige kompetencer til at rumme elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. 35 % af klasselærerne med mere end 15 års anciennitet mener således, at de i det store og hele har de nødvendige kompetencer til at rumme elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. For klasselærere med seks til 15 års anciennitet er den tilsvarende andel 25 %, og for lærere med et til fem års anciennitet er den tilsvarende andel 19 %.
- Lærernes deltagelse i kurser og udviklingsforløb har betydning for deres oplevelse af at kunne rumme elever med særlige faglige, sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. 45 % af de lærere, der har deltaget i kurser med henblik på adfærd-kontakt-trivsel; 32 % af de lærere, der har deltaget i kurser med henblik på læsestimulering; og 40 % af de lærere, der både har deltaget i kurser med henblik på læsestimulering og adfærd-kontakt-trivsel, oplever, at de i det store og hele har de nødvendige kompetencer til at rumme elever med særlige faglige behov eller særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. Blandt lærerne, der hverken har deltaget i kurser med henblik på læsestimulering eller adfærd-kontakt-trivsel, angiver 19 %, at de i det store og hele har de nødvendige kompetencer til at rumme elever med særlig faglige behov

eller særlige sociale eller emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning.

- Anvendelsen af tolærerordning er betydningsfuld for lærernes opfattelse af, hvorvidt de har forudsætningerne til at rumme elever med særlige faglige behov og særlige sociale og emotionelle behov. 36 % af de lærere, der arbejder på skoler, hvor der i høj grad eller i nogen grad anvendes tolærerordninger, vurderer således, at de har de nødvendige kompetencer til at rumme elever med særlige faglige behov og særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning. Blandt lærere, der arbejder på skoler, hvor tolærerordninger kun benyttes i mindre grad eller slet ikke, er den tilsvarende andel 24 %.

5.3 Klasselærernes oplevelse af, hvilke faktorer der sikrer pædagogisk rummelighed

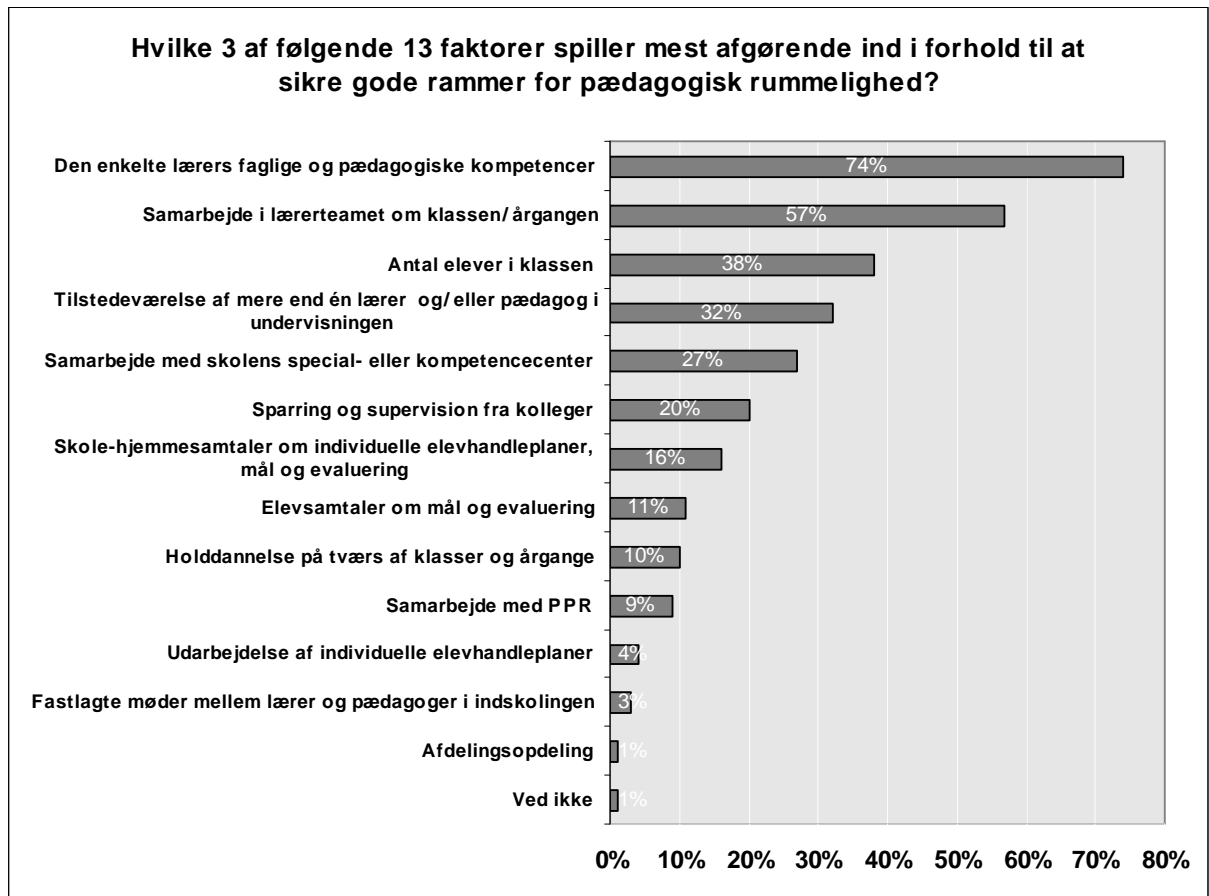
Figur 5.1 illustrerer, hvilke faktorer der ifølge klasselærerne spiller mest afgørende ind i forhold til at sikre gode rammer for pædagogisk rummelighed.

De to faktorer, som den største andel af lærerne har udpeget som havende afgørende betydning for at sikre pædagogisk rummelighed, omhandler begge den enkelte lærer og det enkelte lærerteam. 74 % af klasselærerne angiver således den enkelte lærers faglige pædagogiske kompetencer som en af de tre faktorer, der spiller mest afgørende ind i forhold til at sikre gode rammer for pædagogisk rummelighed, og 57 % angiver samarbejdet i lærer-teamet om klassen/årgangen.

Derefter følger to faktorer, der begge i en vis udstrækning går på antallet af elever pr. lærer. 38 % af klasselærerne har således angivet antallet af elever i klassen som en af de tre faktorer, der spiller mest afgørende ind i forhold til at sikre gode rammer for pædagogisk rummelighed, og 32 % angiver tilstedeværelsen af mere end én lærer og/eller pædagog i undervisningen.

For hver af de øvrige faktorer, som klasselærerne har forholdt sig til, oplever mindre end 30 % af klasselærerne, at de spiller mest afgørende ind i forhold til at sikre gode rammer for pædagogisk rummelighed.

Figur 5.1
Faktorer, der spiller ind i forhold til at sikre gode rammer for pædagogisk rummelighed

Antal respondenter, n, er henholdsvis 517, 398, 265, 221, 190, 143, 115, 79, 73, 66, 27, 23, 10 og 5 for de 14 svarfordelinger⁷.

Figur 5.2 viser, i hvilken grad forskellige elementer indgår i klasselærernes arbejde med elevernes personlige og sociale kompetencer.

Det mest brugte redskab til arbejdet med elevernes personlige og sociale kompetencer er sociale årsplaner for hele klassen. 72 % af klasselærerne angiver således, at sociale årsplaner for hele klassen i høj grad eller i nogen grad indgår i deres arbejde med elevernes personlige og sociale kompetencer.

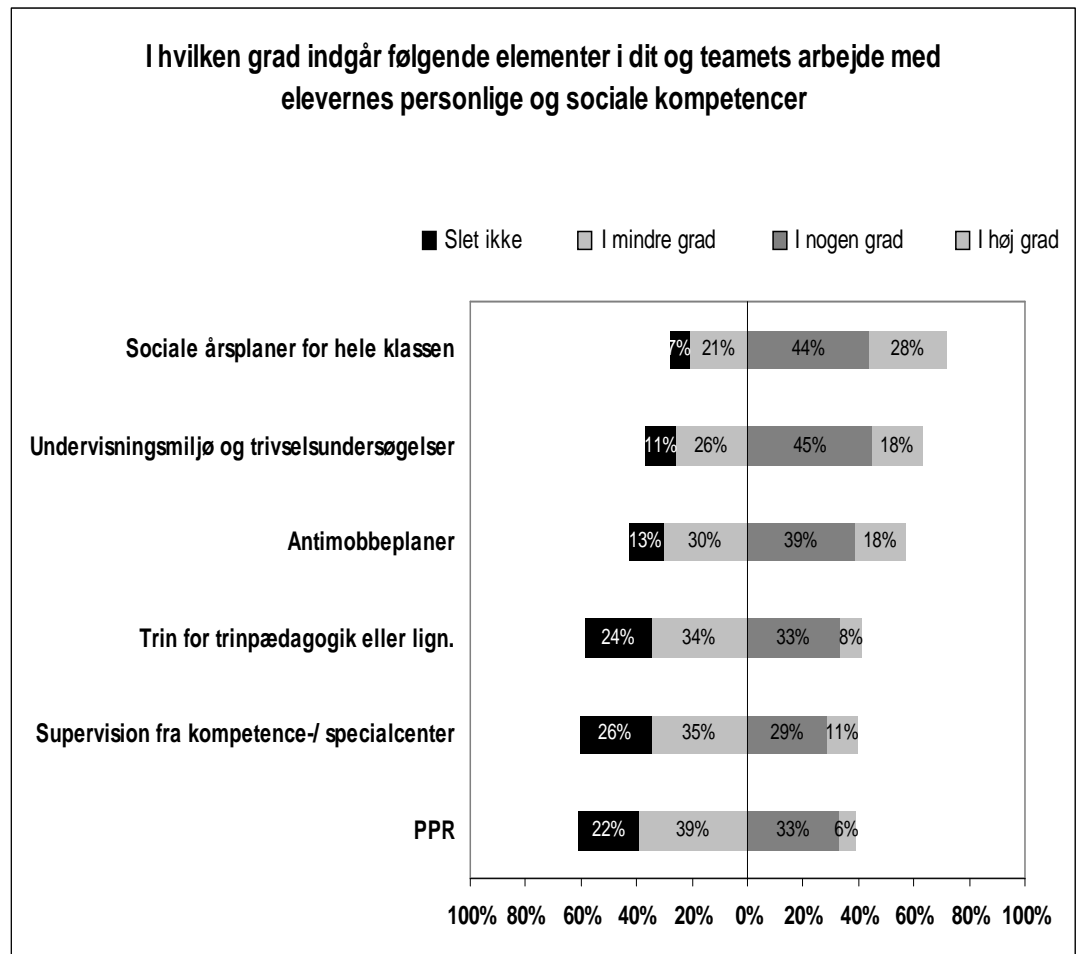
Dernæst følger undervisningsmiljø og trivselsundersøgelser, for hvilke 63 % af klasselærerne angiver, at de i høj grad eller i nogen grad indgår i arbejdet med elevernes personlige og sociale kompetencer.

⁷ Respondenterne har kunnet angive flere svar, hvorfor fordelingerne summerer til mere end 100 %.

På tredjepladsen følger antimobbeplaner. 57 % af klasselærerne angiver, at antimobbeplaner i høj grad eller i nogen grad indgår i deres arbejde med elevernes personlige og sociale kompetencer.

For hvert af de øvrige elementer, som klasselærerne har forholdt sig til, i forhold til i hvilken grad de indgår i deres arbejde med elevernes personlige og sociale kompetencer, angiver under 50 % af klasselærerne, at de i høj grad eller i nogen grad indgår i deres arbejde med elevernes personlige og sociale kompetencer.

Figur 5.2
Elementer, der indgår i lærernes arbejde med elevernes personlige og sociale kompetencer?

Antal respondenter, n, er henholdsvis mellem 304-48, 308-76, 266-85, 230-57, 234-72 og 260-42 for de seks svarfordelinger.

6. Overgangen mellem almindelig undervisning og specialundervisning

Dette kapitel behandler klasselærernes oplevelse af overgangen mellem den almindelige undervisning og specialundervisningen. Herunder afdækker kapitlet, i hvilken grad forskellige elementer indgår i klasselærernes arbejde med at vurdere særlige faglige behov hos en eller flere elever, og klasselærernes vurdering af deres egen evne til at vurdere, om elever har særlige behov af faglig eller social karakter.

6.1 Klasselærernes brug af forskellige elementer i forbindelse med at vurdere særlige faglige behov

Figur 6.1 viser lærernes brug af forskellige elementer i deres arbejde med at vurdere eventuelle særlige faglige behov hos en eller flere elever.

Det mest benyttede redskab i den henseende er dokumentation fra prøver og test. 93 % af klasselærerne angiver, at dokumentation fra prøver og test i høj grad eller nogen grad indgår i arbejdet med at vurdere særlige faglige behov hos en eller flere elever.

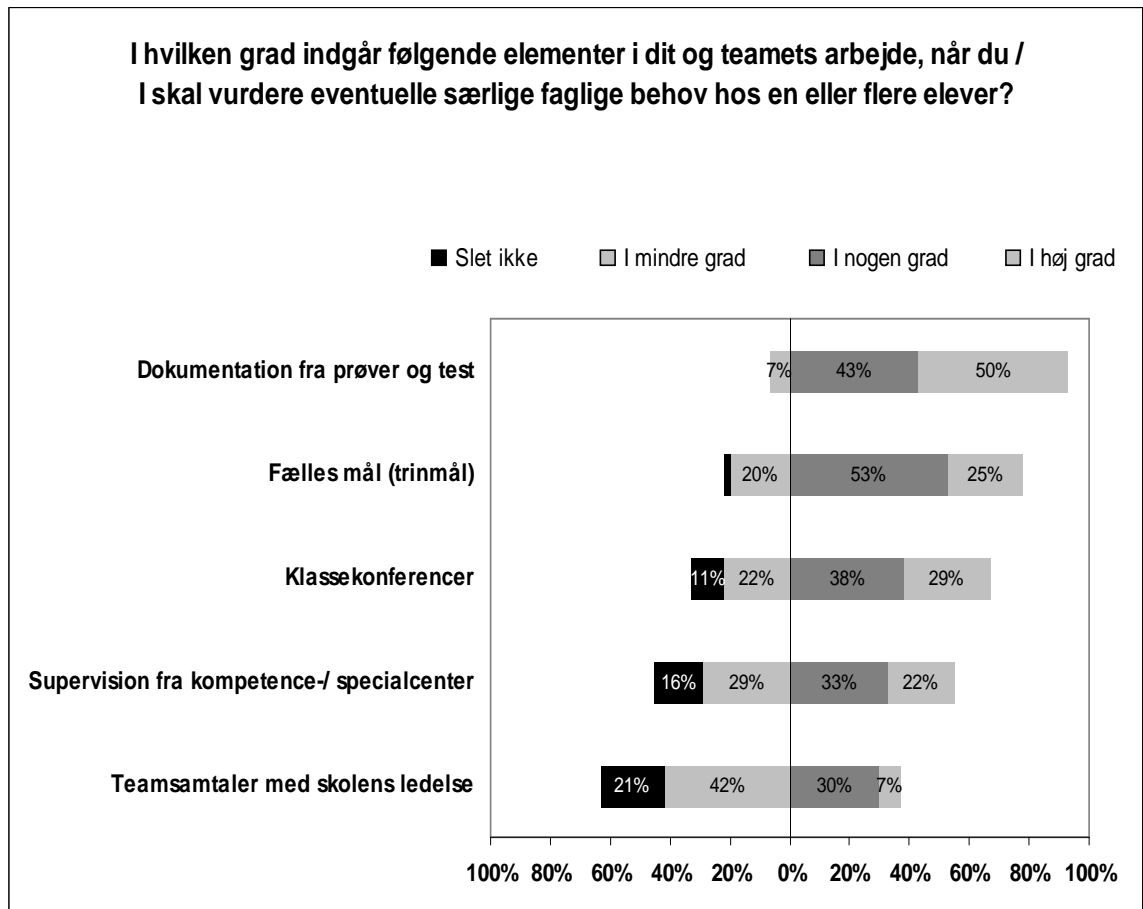
Derefter følger fælles mål (trinmål), som 78 % af klasselærerne angiver som i høj grad eller i nogen grad indgående i deres arbejde med at vurdere særlige faglige behov hos en eller flere elever.

På tredjepladsen følger klassekonferencer. 67 % af klasselærerne angiver, at klassekonferencer i høj grad eller i nogen grad indgår i arbejdet med at vurdere særlige faglige behov. På fjerdepladsen ligger supervision fra kompetence-/specialcenter, for hvilket 55 % af klasselærerne angiver, at det i høj

grad eller i nogen grad indgår i deres arbejde med at vurdere særlige faglige behov hos en eller flere elever.

Det mindst benyttede redskab er teamsamtaler med skolens ledelse, som ifølge 37 % af lærerne i høj grad eller i nogen grad indgår i arbejdet med at vurdere særlige faglige behov hos en eller flere elever.

Figur 6.1
I hvilken grad indgår følgende elementer i dit og teamets arbejde, når du/ teamets arbejde, når du/ skal vurdere eventuelle særlige faglige behov hos en eller flere elever?

Antal respondenter, n, er henholdsvis mellem 348-1, 364-13, 253-76, 224-110 og 285-47 for de fem svarfordelinger.

6.2 Klasselærernes vurdering af at være i stand til at vurdere, om elever har særlige behov af enten faglig eller social art

Ifølge tabel 6.1 oplever 50 % af klasselærerne ikke, at der er forskel på deres forudsætninger i forhold til at afgøre, om elevernes særlige behov er af faglig eller social og emotionel karakter. 26 % af klasselærerne vurderer til gengæld, at de har bedre forudsætninger for at afgøre, om elever har særlige behov af faglig karakter, og 7 % af klasselærerne føler, at de har bedre forudsætninger for at afgøre, om elever har særlige behov af social og emotionel karakter. 17 % af klasselærerne har angivet, at de ikke ved, om der er forskel på de forudsætninger, de har til at afgøre, om elever har særlige faglige behov eller særlige sociale og emotionelle behov.

Tabel 6.1
Klasselærernes vurdering af de forudsætninger (i form af ressourcer og kompetencer), de har til at afgøre, om elever har særlige faglige behov eller særlige sociale og emotionelle behov

Er der forskel på de forudsætninger (i form af ressourcer og kompetencer), du har til at afgøre, om elever har særlige faglige behov eller særlige sociale og emotionelle behov?	Procentandel
Nej, jeg oplever ikke en forskel på mine forudsætninger i forhold til at afgøre, om elevernes særlige behov er af faglig eller social og emotionel karakter	50 % (349)
Ja, jeg føler, jeg har bedre forudsætninger for at afgøre, om elever har særlige behov af faglig karakter	26 % (180)
Ja, jeg føler, jeg har bedre forudsætninger for at afgøre, om elever har særlige behov af social og emotionel karakter	7 % (52)
Ved ikke	17 % (115)
Total	100 % (696)

Et flertal på 59 % af klasselærerne oplever ifølge tabel 6.2, at der er forskel på kvaliteten af de tilbud, deres skole kan give til elever med særlige faglige behov, og de tilbud, deres skole kan give til elever med særlige sociale og emotionelle behov. Langt størsteparten heraf, svarende til 53 % af alle klasselærerne, oplever, at de på deres skole i højere grad er i stand til at give et godt tilbud til de elever, hvis særlige behov er af faglig karakter. 28 % af klasselærerne oplever ikke, at der er forskel på kvaliteten af de tilbud, deres skole kan give til elever med særlige faglige behov, og de tilbud, deres skole kan give til elever med særlige sociale og emotionelle behov. 13 % af klasselærerne har svaret, at de ikke ved, om der er forskel på kvaliteten af de tilbud, deres skole kan give til elever med særlige faglige behov, og de tilbud, deres skole kan give til elever med særlige sociale og emotionelle behov.

Tabel 6.2
 Klasselærernes vurdering af, hvorvidt der er forskel på kvaliteten af de tilbud, din skole kan give til elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale og emotionelle behov

Er der forskel på kvaliteten af de tilbud, din skole kan give til elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale og emotionelle behov? (Sæt kryds ved det af følgende tre udsagn, du er mest enig i)	Procentandel
Nej, der er ikke forskel i kvaliteten	28 % (199)
Ja, vi er i højere grad i stand til at give et godt tilbud til de elever, hvis særlige behov er af faglig karakter	53 % (368)
Ja, vi er i højere grad i stand til at give et godt tilbud til de elever, hvis behov er af social og emotionel karakter	6 % (43)
Ved ikke	13 % (90)
Total	100 % (700)

7. Specialundervisning og specialpædagogiske ressourcer

Dette kapitel behandler specialundervisningens udformning på klasselærernes skoler og de specialpædagogiske ressourcer, der er tilgængelige for klasselærerne i deres arbejde med særlige behov.

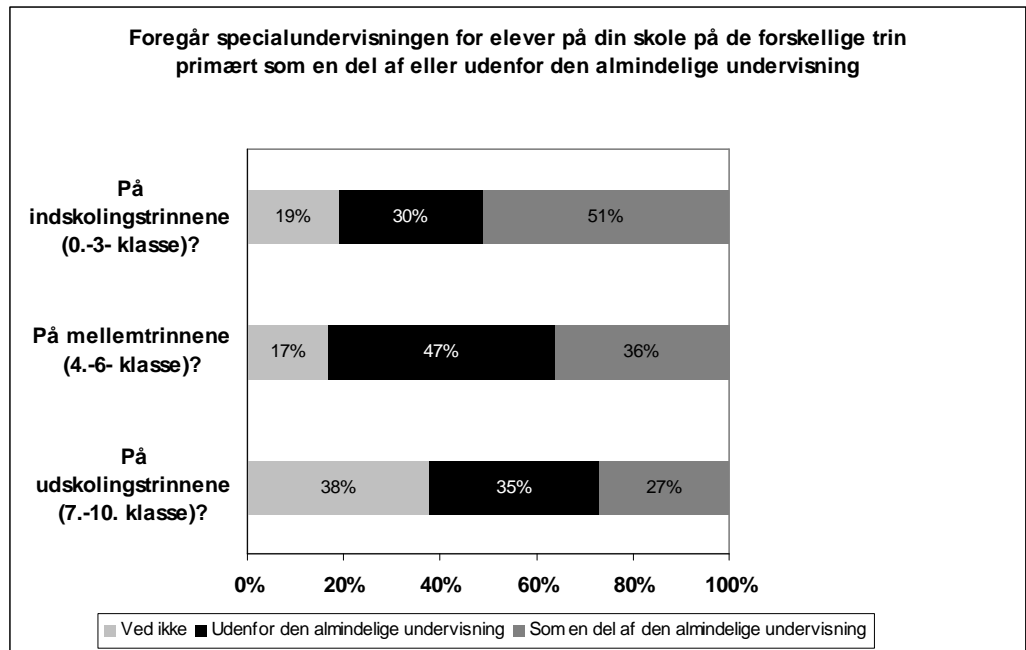
Kapitlet behandler herunder klasselærernes vurdering af, hvorvidt der, afhængigt af, om elevernes særlige behov er af faglig eller social og emotionel karakter, er forskel på, hvor tæt specialundervisningen kan foregå på den almindelige undervisning; klasselærernes vurdering af, hvorvidt, der er forskel på deres skoles ekspertise, når der er tale om elever med særlige behov af faglig karakter, og når der er tale om elever med særlige behov af social eller emotionel karakter; og deres vurdering af, hvorvidt der på deres skole er tilstrækkelige specialpædagogiske ressourcer til, at de får deres behov opfyldt.

Figur 7.1 viser, at organiseringen af specialundervisningen på skolerne varierer alt efter elevernes undervisningstrin. Der er således en tendens til, at der på de lavere klassetrin er en større tilbøjelighed til at lade specialundervisningen foregå inden for rammerne af den almindelige undervisning. 51 % af klasselærerne angiver således, at specialundervisningen på indskolingstrinnene på deres skole primært foregår som en del af den almindelige undervisning. 36 % af klasselærerne angiver, at specialundervisningen på mellemtrinnene på deres skole primært foregår som en del af den almindelige undervisning, og i forhold til udskolingstrinnene angiver 27 % af klasselærerne, at specialundervisningen foregår inden for rammerne af den almindelige undervisning på deres skole.

Klasselærernes viden om, hvordan specialundervisningen er organiseret på deres skole, er kendetegnet ved, at en vis del af lærerne på hvert elevtrin ikke ved, hvordan specialundervisningen foregår på de andre elevtrin. I forhold til specialundervisningens organisering på udskolingstrinnene angiver 56 % af lærerne, der selv underviser i indskoling, og 48 % af lærerne, der selv underviser på mellemniveauet, at de ikke ved, om specialundervisning

gen på udskolingstrinnene på deres skole primært foregår som en del af eller uden for den almindelige undervisning.

Figur 7.1
Specialundervisningens
organisering på de for-
skellige undervisningstrin

Antal respondenter, n, er henholdsvis mellem 340-129, 308-113 og 225-161 for de tre svarfordelinger.

Tabel 7.1 viser, at der blandt klasselærerne ikke er samme opfattelse af, hvorvidt der er forskel på, hvor tæt specialundervisningen kan foregå på den almindelige undervisning, afhængigt af, om elevens særlige behov primært er af faglig eller social og emotionel karakter.

30 % af klasselærerne mener således, at der ikke er forskel, mens 28 % af klasselærerne angiver, at specialundervisningen ved særlige behov af faglig karakter oftest gennemføres inden for eller i tæt sammenhæng med den almindelige undervisning. 15 % angiver derimod, at specialundervisningen typisk gennemføres inden for eller i tæt sammenhæng med den almindelige undervisning, når der er tale om særlige behov af social eller emotionel karakter. 27 % af klasselærerne har svaret, at de ikke ved, om der, afhængigt af om elevens særlige behov primært er af faglig eller social og emotionel karakter, er forskel på, hvor tæt specialundervisningen kan foregå på den almindelige undervisning.

Tabel 7.1
Klasselærernes vurdering af, hvorvidt der – afhængigt af, om elevens særlige behov primært er af faglig eller social og emotionel karakter – er forskel på, hvor tæt specialundervisningen kan foregå på den almindelige undervisning

Er der – afhængigt af, om elevens særlige behov primært er af faglig eller social og emotionel karakter – forskel på, hvor tæt specialundervisningen kan foregå på den almindelige undervisning?	Procentandel
Nej, der er ikke forskel	30 % (206)
Ja, når der er tale om særlige behov af faglig karakter, gennemfører vi oftest specialundervisningen inden for eller i tæt sammenhæng med den almindelige undervisning	28 % (197)
Ja, når der er tale om særlige behov af social og emotionel karakter, gennemfører vi oftest specialundervisningen inden for eller i tæt sammenhæng med den almindelige undervisning	15 % (104)
Ved ikke	27 % (186)
Total	100 % (693)

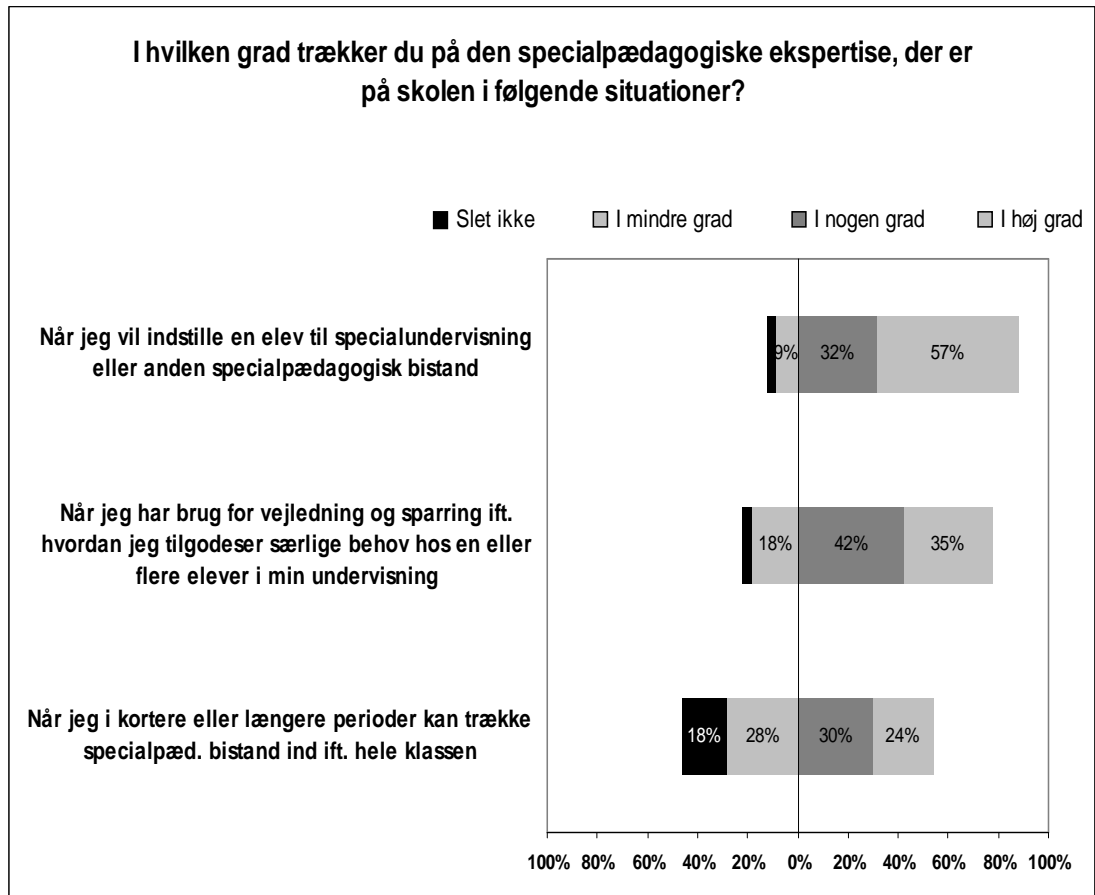
56 % af klasselærerne vurderer ifølge tabel 7.2, at ekspertisen på deres skole er bedre, når det gælder elever med særlige faglige behov, end når det gælder elever med særlige sociale behov, mens 41 % vurderer, at der ikke er forskel på deres skoles ekspertise i forhold til elever med særlige faglige behov og elever med særlige emotionelle og sociale behov.

Tabel 7.2
Klasselærernes opfattelse af, hvorvidt der er forskel på deres skoles ekspertise i forhold til, om der er tale om elever med særlige faglige eller sociale og emotionelle behov

Er der efter din opfattelse forskel på skolens ekspertise i forhold til, om der er tale om elever med særlige faglige eller sociale og emotionelle behov?	Procentandel
Nej, der er ikke forskel	41 % (288)
Ja, ekspertisen er bedre, når det gælder særlige faglige behov	56 % (387)
Ja, ekspertisen er bedre, når det gælder særlige sociale og emotionelle behov	3 % (20)
Total	100 % (695)

Figur 7.2 illustrerer klasselærernes inddragelse af skolens specialpædagogiske ekspertise i forskellige situationer.

Figur 7.2
Klasselærernes inddragelse af den specialpædagogiske ekspertise, der er på deres skole i forskellige situationer

Antal respondenter, n, er henholdsvis mellem 391-19, 289-30 og 203-123 for de tre svarfordelinger.

Figur 7.2 viser, at klasselærerne trækker på den specialpædagogiske ekspertise, der er på skolen, når de indstiller en elev til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand. Henholdsvis 57 % og 32 % af klasselærerne angiver således, at de i høj grad eller i nogen grad trækker på skolens specialpædagogiske ekspertise i den situation.

Analyserne har nuanceret dette ved at vise, at der er en sammenhæng mellem klasselærernes tilbøjelighed til at trække på skolens specialpædagogiske ekspertise i forbindelse med indstillingen af elever til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand og den grad, hvormed supervision fra kompetence-/specialcenter indgår i klasselærernes arbejde med både at vurdere særlige faglige behov hos en eller flere elever og arbejdet med elevernes personlige og sociale kompetencer.

I jo højere grad supervision fra kompetence-/specialcenter indgår i klasselærernes arbejde med at vurdere særlige faglige behov hos en eller flere elever eller i klasselærernes arbejde med elevernes personlige og sociale kompetencer, jo mere tilbøjelige er klasselærerne til at trække på skolens specialpædagogiske ekspertise i forbindelse med indstillingen af elever til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand.

Figur 7.2 viser ydermere, at henholdsvis 35 % og 42 % af klasselærerne i høj grad eller i nogen grad trækker på skolens specialpædagogiske ekspertise, når de har brug for vejledning og sparring i forhold til at tilgodese særlige behov hos elever i deres undervisning.

Analyserne viser imidlertid, at klasselærernes tilbøjelighed til at trække på skolens specialpædagogiske ekspertise, når de har brug for vejledning og sparring i forhold til at tilgodese elever med særlige behov i undervisningen, varierer, alt efter hvilket niveau klasselærerne underviser på. Klasselærere på indskolingsniveau er således mere tilbøjelige end lærere på udskolingsniveau til at trække på skolens specialpædagogiske ekspertise i forbindelse med denne type situationer.

Figur 7.2 viser derudover, at henholdsvis 24 % og 30 % af klasselærerne i høj grad eller i nogen grad trækker på skolens specialpædagogiske ekspertise, når de i kortere eller længere tid kan trække specialpædagogisk bistand ind i forhold til hele klassen.

Nedenstående tabel 7.3 viser, at 67 % af lærerne vurderer, at der på deres skole i høj grad eller i nogen grad er tilstrækkelig specialpædagogisk ekspertise til at sikre, at de får dækket deres behov i de situationer, der er gengivet i figur 7.2. 32 % vurderer, at der på deres skole i mindre grad eller slet ikke er tilstrækkelig specialpædagogisk ekspertise til at sikre, at de får dækket deres behov i de pågældende situationer.

Tabel 7.3
Klasselærernes vurdering af, hvorvidt der på deres skole er den tilstrækkelige specialpædagogiske ekspertise til at sikre, at de får deres behov opfyldt i de i figur 8.1 gengivne situationer

Vurderer du, at der på din skole er den tilstrækkelige specialpædagogiske ekspertise til at sikre, at du – jf. det foregående spørgsmål – får dine behov opfyldt?	Procentandel
I høj grad	17 % (120)
I nogen grad	50 % (346)
I mindre grad	27 % (188)
Slet ikke	5 % (32)
Total	100 % (686)

8. Samarbejdet om elever med særlige behov

Dette kapitel gengiver klasselærernes opfattelse af samarbejdet om elever med særlige behov.

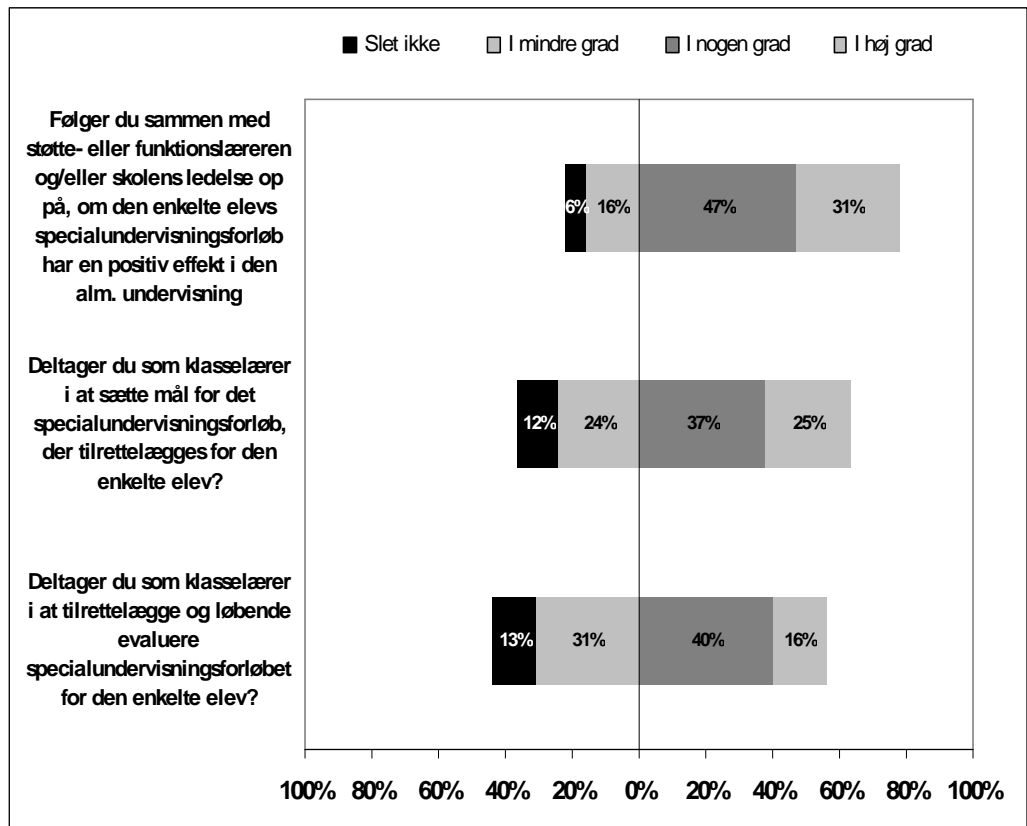
Ud over at beskrive klasselærernes rolle i forhold til at sætte mål for og evaluere specialundervisningen gennemgår dette kapitel også klasselærernes opfattelse af effekten af specialundervisningen på såvel den samlede undervisning på deres skole som for den enkelte elevs undervisning. Derudover gengiver kapitlet også klasselærernes opfattelse af samarbejdet med forældre til børn med særlige behov og samarbejdet med andre aktører, herunder skolens ledelse, PPR, familie- eller socialrådgivere og SFO-pædagoger om børn med særlige behov.

8.1 Evaluering og opfølgning på specialundervisning

Figur 8.1 viser, på hvilke måder klasselærerne deltager i at sætte mål for og evaluere specialundervisningen.

Den viser, at 78 % af klasselærerne i høj grad eller i nogen grad følger op sammen med støtte- eller funktionslæreren og/eller skolens ledelse på, om den enkelte elevs specialundervisningsforløb har en positiv effekt i den almindelige undervisning. 62 % af klasselærerne angiver, at de i høj grad eller i nogen grad deltager i at sætte mål for det specialundervisningsforløb, der tilrettelægges for den enkelte elev. 56 % af klasselærerne deltager i høj grad eller i nogen grad i at tilrettelægge og løbende evaluere specialundervisningsforløbet for den enkelte elev.

Figur 8.1
Klasselærernes rolle i
forhold til at sætte mål for og
evaluere specialundervisningen

Antal respondenter, n, er henholdsvis mellem 320-38, 256-81 og 274-89 for de tre svarfordelinger.

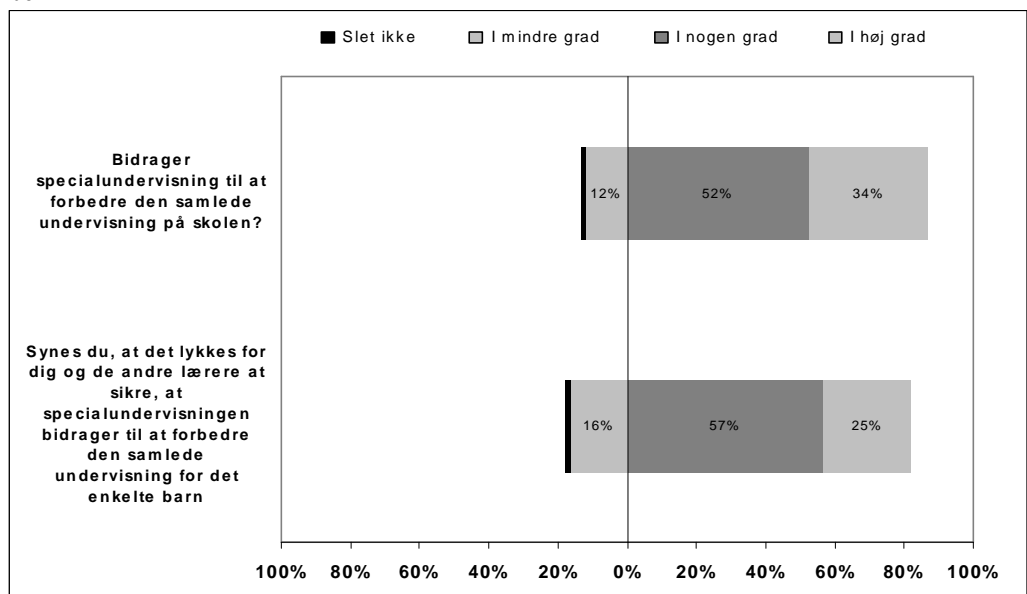
Figur 8.2 illustrerer klasselærernes bedømmelse af specialundervisningens betydning for den samlede undervisning på skolen og deres bedømmelse af, i hvilken grad det lykkes for dem selv og de andre lærere at sikre, at specialundervisningen bidrager til at forbedre den samlede undervisning for det enkelte barn.

Lærerne har en positiv bedømmelse af både specialundervisningens betydning for den samlede undervisning på skolen og deres egen evne til at sikre, at specialundervisningen bidrager til den samlede undervisning for det enkelte barn. 86 % af klasselærerne vurderer nemlig, at specialundervisningen på deres skole i høj grad eller i nogen grad bidrager til at forbedre den samlede undervisning på skolen, og 82 % af klasselærerne vurderer, at det i høj grad eller i nogen grad er lykkedes for dem selv og de andre lærere at sikre, at specialundervisningen bidrager til at forbedre undervisningen for det enkelte barn.

Klasselærernes bedømmelse af specialundervisningens betydning for den samlede undervisning og deres bedømmelse af, i hvilken grad det er lykkedes at sikre, at specialundervisningen bidrager til at forbedre den samlede undervisning for det enkelte barn, varierer på udskolings-, mellem- og ind-

skolingstrinnet. Klasselærerne på udskolingstrinnet er således mindre tilbøjelige til at mene, at specialundervisningen bidrager til at forbedre undervisningen både samlet set på skolen og for det enkelte barn. 11 % af lærerne på udskolingsniveau vurderer således, at det i høj grad er lykkedes for dem og de andre lærere at sikre, at specialundervisningen bidrager til at forbedre den samlede undervisning for det enkelte barn. På indskolings- og mellemniveau er de tilsvarende andele henholdsvis 36 % og 24 %. 21 % af klasselærerne på udskolingsniveau vurderer ligeledes, at specialundervisningen i høj grad forbedrer den samlede undervisning på skolen mod henholdsvis 45 % og 32 % på indskolings- og mellemniveau.

Figur 8.2
Klasselærernes
bedømmelse af special-
undervisningens betydning
for den samlede under-
visning

Antal respondenter, n, er henholdsvis mellem 359-12 og 388-14 for de to svarfordelinger.

8.2 Samarbejdet med forældre

Tabel 8.1, 8.2 og 8.3 gengiver klasselærernes vurdering af, hvorvidt involveringen af forældrene i relation til specialundervisningen prioriteres i tilstrækkelig grad, og deres vurdering af, hvilken betydning forældrenes deltagelse har for effekten af den specialundervisning, der gives til børn med særlige behov.

Tabel 8.1 viser klasselærernes vurdering af, hvorvidt der på deres skole i tilstrækkelig grad prioriteres at involvere forældrene i relation til specialundervisningen. 78 % af klasselærerne vurderer i høj grad eller nogen grad, at de på deres skole i tilstrækkelig grad prioriterer at involvere forældrene i relation til specialundervisningen. 22 % vurderer i mindre grad eller slet ikke, at det på deres skole i tilstrækkelig grad prioriteres at involvere forældrene i relation til specialundervisningen.

Tabel 8.1
Klasselærernes vurdering af, i hvilken grad det på deres skole i tilstrækkelig grad prioriteres at involvere forældrene i relation til specialundervisning

I hvilken grad er det din vurdering, at I på din skole i tilstrækkelig grad prioriterer at involvere forældrene i relation til specialundervisning?	Procentandel
I høj grad	34 % (233)
I nogen grad	44 % (302)
I mindre grad	20 % (139)
Slet ikke	2 % (12)
Total	100 % (686)

Tabel 8.2 viser, at klasselærerne tillægger forældrenes deltagelse stor betydning for effekten af den specialundervisning, der gives til børn med særlige behov. 97 % af klasselærerne angiver således, at deltagelsen fra forældrene har stor eller nogen betydning for effekten af den specialundervisningsindsats, der gives til børn med særlige behov. 3 % af klasselærerne vurderer, at forældrenes deltagelse har mindre eller ingen betydning for effekten af den specialundervisning, der gives til børn med særlige behov.

Tabel 8.2
Klasselærernes vurdering af, hvilken betydning deltagelse fra forældrene har for effekten af den specialundervisningsindsats, der gives til børn med særlige behov (sæt ét kryds)

Hvilken betydning har deltagelse fra forældrene for effekten af den specialundervisningsindsats, der gives til børn med særlige behov?	Procentandel
Stor betydning	82 % (571)
Nogen betydning	15 % (106)
Mindre betydning	2 % (12)
Ingen betydning	1 % (4)
Total	100 % (693)

Analyserne har forventeligt nok vist, at resultaterne fra tabel 8.1 og tabel 8.2 hænger sammen, og dermed at der er en sammenhæng mellem, hvorvidt lærerne oplever, at det på deres skole prioriteres i tilstrækkeligt grad at involvere forældrene i relation til specialundervisningen, og i hvilken grad lærerne oplever, at forældrenes deltagelse har betydning for effekten af specialundervisningsindsatsen. De klasselærere, der giver udtryk for, at forældrenes deltagelse har stor betydning for effekten af den specialundervisningsindsats, der gives til børn med særlige behov, er mere tilbøjelige til at vurdere, at involvering af forældrene i relation til specialundervisningen prioriteres i tilstrækkelig grad på deres skole.

Tabel 8.3 viser, at klasselærerne har varierende erfaringer med, hvor stor en andel af forældrene der deltager i specialundervisningsindsatsen.

32 % af klasselærerne vurderer, at mere end halvdelen, men mindre end tre fjerdedele af forældrene til børn med særlige behov, deltager i specialundervisningsindsatsen i det omfang, der er nødvendigt, for at indsatsen får en god effekt. En næsten lige så stor andel, svarende til 30 %, vurderer, at under halvdelen af forældrene deltager i specialundervisningsindsatsen i det omfang, der er nødvendigt, for at få en god effekt. 19 % af lærerne har angivet, at de ikke ved, hvor mange af forældrene til børn med særlige behov, der deltager i specialundervisningsindsatsen i det omfang, der er nødvendigt, for at indsatsen får en god effekt.

Tabel 8.3
Klasselærernes vurdering af andelen af forældre til børn med særlige behov, der efter deres erfaring deltager i specialundervisningsindsatsen i det omfang, der er nødvendigt, for at indsatsen får en god effekt

Hvor mange af forældrene til børn med særlige behov deltager efter din erfaring i specialundervisningsindsatsen i det omfang, der er nødvendigt, for at indsatsen får en god effekt?	Procentandel
Mere end tre fjerdedele af forældrene	18 % (126)
Mere end halvdelen, men mindre end tre fjerdedele af forældrene	32 % (224)
Under halvdelen af forældrene	30 % (211)
Ved ikke	19 % (133)
Total	100 % (694)

Analyserne har nuanceret resultaterne gengivet i tabel 8.3, idet de dels viser, at klasselærernes vurdering af andelen af forældre til børn med særlige behov, der deltager i specialundervisningsindsatsen, varierer på de forskellige elevniveauer. Derudover er der en sammenhæng mellem skolernes prioritering af at involvere forældrene i relation til specialundervisningen og så klasselærernes vurdering af, hvor stor en andel af forældrene til børn med særlige behov der deltager i specialundervisningsindsatsen.

Lærerne på indskolingstrinnet oplever, at en større del af forældrene deltager i specialundervisningsindsatsen end lærerne på mellem- og udskolingstrinnet. 28 % af klasselærerne på indskolingsniveauet oplever, at mere end tre fjerdedele af forældrene deltager i specialundervisningsindsatsen i det omfang, der er nødvendigt, for at indsatsen får en god effekt. For klasselærerne på mellemniveau og udskolingsniveau er de tilsvarende andele henholdsvis 16 % og 7 %.

Endvidere viser analyserne, at der er en sammenhæng mellem skolernes indsats for at inddrage forældrene og andelen af forældre, der deltager i relation til specialundervisningen. 33 % af de klasselærere, der i høj grad vurderer, at de på deres skole prioriterer at involvere forældrene i relation til specialundervisningen, angiver, at mere end tre fjerdedele af forældrene deltager i specialundervisningsindsatsen i det omfang, der er nødvendigt, for at

indsatsen får en god effekt. For de klasselærere, der har angivet, at deres skole i "nogen grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" involverer forældrene, er de tilsvarende andele henholdsvis 12 %, 6 % og 17 %.

8.3 Samarbejdet med andre aktører

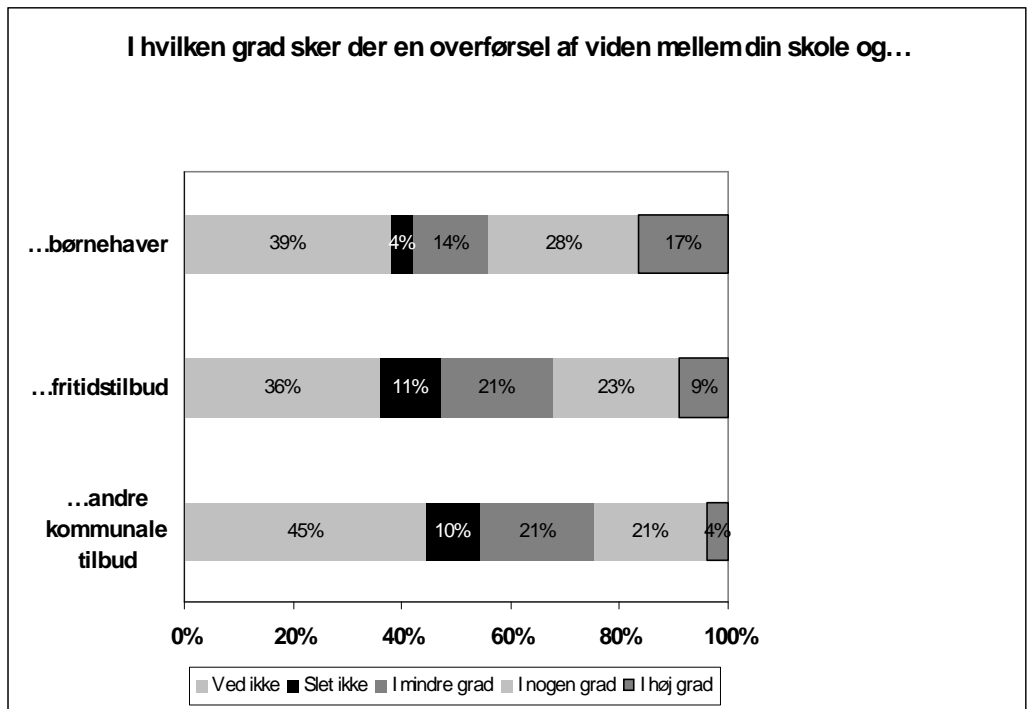
Figur 8.3 illustrerer graden af videnoverførsel mellem klasselærernes skoler og børnehaver, fritidstilbud og andre kommunale tilbud.

Figur 8.3 viser, at 45 % af klasselærerne vurderer, at der i høj grad eller i nogen grad sker en overførsel af viden mellem deres skole og børnehaver. 18 % angiver, at dette sker i mindre grad eller slet ikke. 38 % af klasselærerne angiver, at de ikke ved, i hvilken grad der sker overførsel af viden mellem deres skole og børnehaver.

32 % angiver, at der i høj grad eller i nogen grad sker en overførsel af viden mellem deres skole og fritidstilbud, mens 32 % angiver, at videnoverførsel mellem deres skole og fritidstilbud sker i mindre grad eller slet ikke. 36 % af klasselærerne angiver, at de ikke ved, i hvilken grad der sker overførsel af viden mellem deres skole og fritidstilbud.

25 % af klasselærerne giver udtryk for, at der i høj grad eller i nogen grad sker overførsel af viden mellem deres skole og andre kommunale tilbud, mens 32 % angiver, at videnoverførsel mellem deres skole og andre kommunale tilbud sker i mindre grad eller slet ikke. 45 % af klasselærerne angiver, at de ikke ved, i hvilken grad der sker overførsel af viden mellem deres skole og andre kommunale tilbud.

Figur 8.3
Graden af videnoverførsel mellem klasselærernes skoler og børnehaver, fritidstilbud og andre kommunale tilbud

Antal respondenter, n, er henholdsvis mellem 264-25, 246-65 og 307-25 for de tre svarfordelinger.

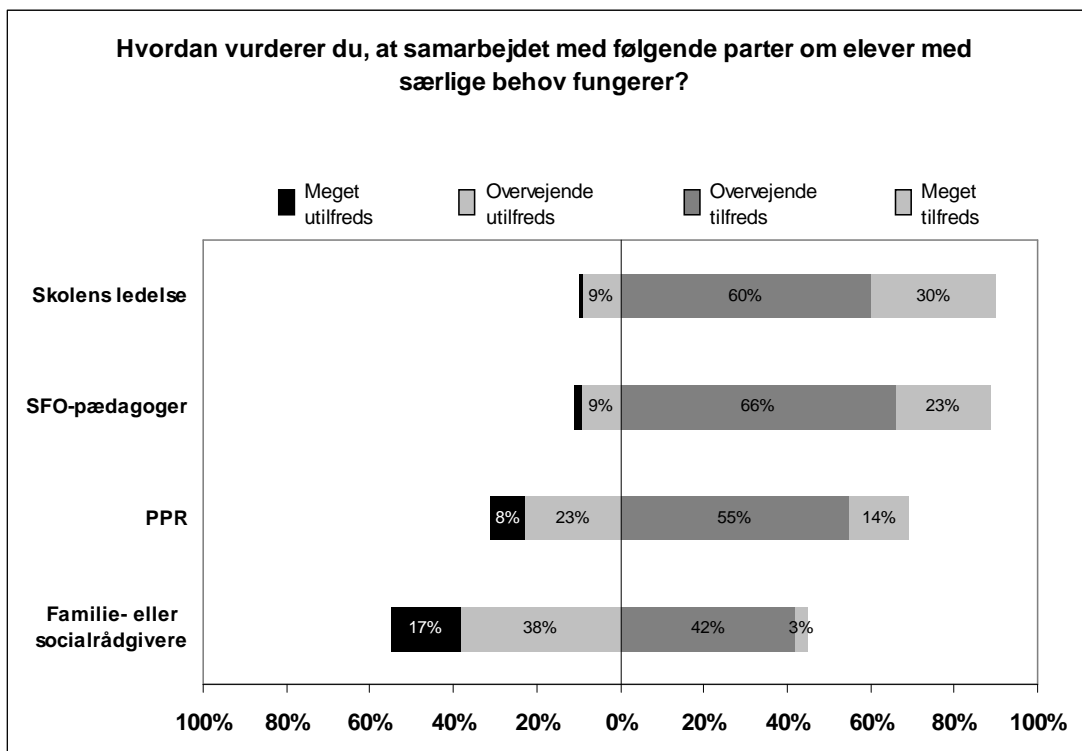
Figur 8.4 gengiver klasselærernes tilfredshed med samarbejdet med en række forskellige parter om børn med særlige behov.

Figur 8.4 viser, at den part, hvormed klasselærerne bedømmer samarbejdet om børn med særlige behov mest positivt, er skolens ledelse. 90 % af klasselærerne er meget tilfredse eller tilfredse med samarbejdet med skolens ledelse om børn med særlige behov.

89 % af klasselærerne er meget tilfredse eller tilfredse med samarbejdet med SFO-pædagoger om børn med særlige behov.

69 % af klasselærerne er meget tilfredse eller tilfredse med samarbejdet med PPR om børn med særlige behov, og 45 % er meget tilfredse eller tilfredse med samarbejdet med familie- og/eller socialrådgivere om børn med særlige behov.

Figur 8.4
Klasselærernes vurdering
af samarbejdet med for-
skellige parter om elever
med særlige behov

Antal respondenter, n, er henholdsvis mellem 402-9, 342-10, 340-51 og 206-16 for de fire svarfordelinger.

Note: Ved-ikke besvarelser er for den visuelle fremstillings skyld udelukket. Nye procentfordelinger er udregnet ved at subtrahere antallet af ved-ikke besvarelser fra totalen og udregne nye procentfordelinger for de enkelte svarkategorier.

9. Baggrundsoplysninger på klasselærerne

I undersøgelsens spørgeskema har klasselærerne endvidere besvaret en række spørgsmål om deres baggrund. De nedenstående tabeller 9.1 til 9.7 gengiver de deltagende klasselæreres fordelinger på disse baggrundsspørgsmål. Disse spørgsmål er blevet brugt som baggrundsvariable i analyserne af materialet. Gennemgående er der i analyserne blevet arbejdet systematisk med følgende baggrundsoplysninger:

- Klassestørrelse (tabel 9.3)
- Elevtrin, som klasselæreren underviser på (tabel 9.2)
- Lærernes anciennitet (tabel 9.4)
- Lærernes deltagelse i kurser/udviklingsforløb inden for de seneste fem år (tabellerne 9.6 og 9.7)
- Skolens organisering (figur 3.2)
- Brug af tolærerordninger (tabel 3.1)
- Kendetegn ved klasselærernes klasse (figur 4.1).

Derudover er der i andre tilfælde blevet inddraget andre spørgsmål fra spørgeskemaet til brug som baggrundsvariable i analyserne. I de tilfælde, hvor der er fundet sammenhænge, der er signifikante og interessante for undersøgelsens problemstillinger, er det kommenteret i denne rapport.

Tabel 9.1
 Skolestørrelse

Hvor mange elever er der på din skole?	Procentandel
Under 350	37 % (255)
Mellem 351 og 600	51 % (354)
Over 600	12 % (86)
Total	100 % (695)

Tabel 9.2
 Elevtrin, som klasse-
 læreren underviser på

På hvilket trin er du klasselærer? (Sæt ét kryds)	Procentandel
1. klasse	13 % (89)
2. klasse	12 % (81)
3. klasse	13 % (91)
4. klasse	11 % (76)
5. klasse	12 % (83)
6. klasse	12 % (83)
7. klasse	10 % (69)
8. klasse	10 % (68)
9. klasse	7 % (52)
Vi arbejder ikke med den gængse klassestruktur	1 % (8)
Total	100 % (700)

Tabel 9.3
Klassestørrelse

Hvor mange elever er der i din klasse?	Procentandel
Under 15 elever	9 % (62)
16-20 elever	41 % (290)
21-25 elever	40 % (277)
Over 25 elever	9 % (61)
Vi arbejder ikke med den gængse klassestruktur	1 % (9)
Total	100 % (699)

Tabel 9.4
Lærernes anciennitet

Hvor lang tid har du været lærer?	Procentandel
1-5 år	20 % (142)
6-10 år	17 % (122)
11-15 år	10 % (69)
Over 15 år	52 % (366)
Total	100 % (699)

Tabel 9.5
Klasselærernes linjefag

Hvilke(t) fag har du linjefag i?	Procentandel
Dansk	53 % (370)
Matematik	17 % (116)
Andet	80 % (558)
Total	150 % (1044)

Note: Tabellen summerer ikke til 100 %, da respondenterne havde mulighed for at afgive flere svar.

Tabel 9.6
 Klasselærernes deltagelse
 i kurser/udviklingsforløb
 inden for de seneste fem år

Har du inden for de sidste fem år deltaget i særlige udviklings- eller kursusforløb med henblik på at varetage faglige og/eller udviklingsbehov hos elever, der er i vanskeligheder i den almindelige undervisning?	Procentandel
Ja	50 % (342)
Nej	50 % (348)
Total	100 % (690)

Tabel 9.7
 Form for udviklings-/
 kursusforløb, som klasse-
 lærerne har deltaget i

Hvilken form har udviklings- eller kursusforløbet haft?	Procentandel
Kurser/udviklingsforløb med henblik på læsestimulering	52 % (234)
Kurser/udviklingsforløb med henblik på adfærd-kontakt-trivsel	43 % (196)
Kurser/udviklingsforløb med henblik på at stimulere matematiske kundskaber (logisk sans)	9 % (41)
Kurser/udviklingsforløb med henblik på tosprogede elevers behov	8 % (38)
Andet	34 % (154)
Total	147 % (663)

Note: Tabellen summerer ikke til 100 %, da respondenterne havde mulighed for at afgive flere svar.

A. Undersøgelsens spørgeskema

Tak fordi du har valgt at deltage i EVA's evaluering af samspillet mellem specialundervisningen og den almindelige undervisning i folkeskolen.

Hvis du vil spare ressourcer, kan undersøgelsen besvares online på:

www.epinion.dk/specialundervisning

Vejledning til besvarelse af spørgeskemaet

Ved hvert spørgsmål skal du sætte kryds i den rubrik, som bedst stemmer overens med din opfattelse af det pågældende spørgsmål. Du har mulighed for at besvare mange af spørgsmålene med "Ved ikke", men din mening har stor betydning, og det er derfor vigtigt, at du forsøger at tage stilling til alle spørgsmål.

Spørgeskemaerne scannes efterfølgende ind på maskine, så det er vigtigt, at din besvarelse er tydelig og nem at tolke. Afkryds derfor venligst skemaet med klare markeringer indenfor de anviste boxe og benyt venligst en sort eller blå kuglepen til at udfylde skemaet.

Det skal endnu en gang understreges, at Epinion A/S garanterer, at din besvarelse bliver behandlet fortroligt og anonymt i forhold til EVA, din arbejdsplads og andre udenforstående.

Hvis der i forbindelse med udfyldelsen af spørgeskemaet opstår spørgsmål, er du velkommen til at kontakte Seniorrådgiver Anders Kragh Jensen, Epinion på telefon: 88389816 eller email: akj@epinion.dk.

Indledningsvis vil vi gerne stille dig nogle spørgsmål om din skole og de rammer og vilkår den skaber om undervisningen

1. Hvor mange elever er der på din skole? (Sæt ét kryds)	
Under 350	☐
Mellem 351 og 600	☐
Over 600	☐

2. Er der nogle af de følgende forhold, der karakteriserer organiseringen af undervisningen på din skole? (sæt gerne flere kryds)	
Vi arbejder med fleksible skemaer i indskolingen	☐
Vi arbejder med holddannelse på tværs af klasser	☐
Vi arbejder med holddannelse på tværs af årgange	☐
Vi er afdelingsopdelt så man overvejende arbejder i indskolingen, på mellemtrinnet eller i udskolingen.	☐
Ingen af de 4 ovennævnte forhold karakteriserer organiseringen af undervisningen på min skole	☐

3. I hvilken grad anvender I tolærer-ordninger på din skole? (Sæt ét kryds)	
I høj grad	☐
I nogen grad	☐
I mindre grad	☐
Slet ikke	☐

4. Hvis I anvender tolærer-ordninger, sker det så på alle klassetrin, eller begrænser det sig til indskolingen? (Sæt ét kryds)	
Vi anvender tolærer-ordning på alle klassetrin	☐
Vi anvender primært tolærer-ordning i indskolingen	☐

5. Er der nogle af de følgende forhold, der karakteriserer samarbejdsstrukturerne på din skole? (sæt gerne flere kryds)	
Vi arbejder i teams omkring årgange	☐
Vi har et team omkring kompetence-/specialcentret	☐
Vi har et udvidet samarbejde mellem lærere og SFO-pædagoger i forbindelse med indskolingen	☐
Ingen af de 3 ovennævnte forhold karakteriserer samarbejdsstrukturerne på min skole	☐

Nu følger nogle spørgsmål om den klasse, du er klasselærer for og om din oplevelse af eleverne generelt.

6. På hvilket trin er du klasselærer? (Sæt ét kryds)	
1. klasse	☐
2. klasse	☐
3. klasse	☐
4. klasse	☐
5. klasse	☐
6. klasse	☐
7. klasse	☐
8. klasse	☐
9. klasse	☐
Vi arbejder ikke med den gængse klassestruktur	☐

7. Hvor mange elever er der i din klasse? (Sæt ét kryds)	
Under 15 elever	☐
16-20 elever	☐
21-25 elever	☐
Over 25 elever	☐
Vi arbejder ikke med den gængse klassestruktur	☐

8. Er der nogle af følgende forhold, der gør sig gældende for den klasse, du er klasselærer for? (sæt gerne flere kryds)	
Stor faglig spredning	☐
Mange tosprogede (over 25 %)	☐
Flere elever der giver anledning til specialpædagogisk bistand	☐
Flere elever der giver anledning til sociale problemer i klassen	☐
Ingen af de 4 ovennævnte forhold gør sig gældende i forhold til den klasse, jeg er klasselærer for.	☐
Vi arbejder ikke med den gængse klassestruktur	☐

9. Hvis du tænker på disse forhold (jf. det foregående spørgsmål), er det da din oplevelse, at klassen er speciel, eller afspejler den skolen? (Sæt ét kryds)	
Ja, den er speciel	☐
Nej, den adskiller sig ikke væsentligt fra andre klasser på skolen	☐
Vi arbejder ikke med den gængse klassestruktur	☐
Ved ikke	☐

10. Oplever du, at der over de sidste 5-10 år er sket en stigning i andelen af elever med særlige behov (f.eks. særlige faglige behov, indlæringsvanskeligheder eller særlige sociale behov)? (Sæt ét kryds)	
Ja	☐
Nej	☐
Ved ikke	☐

11. Hvis du har svaret ja til spørgsmål 10 (ovenfor), hvilken type behov vurderer du så er stigende? (sæt gerne flere kryds)	
Særlige faglige behov	☐
Generelle indlæringsvanskeligheder	☐
Særlige sociale behov	☐
Ved ikke	☐

De følgende spørgsmål handler om din opfattelse af samspillet mellem undervisningen og den pædagogiske rummelighed

12. Synes du, at der på din skole er en passende balance imellem, hvilke elever, der modtager specialundervisning, og hvilke elever man rummer i den almindelige undervisning?	
Ja, der er en passende balance	☐
Nej, vi skal rumme for mange elever i den almindelige undervisning og tilbyder for få specialundervisning	☐
Nej, vi rummer for få elever i den almindelige undervisning og tilbyder for mange af eleverne specialundervisning	☐
Ved ikke	☐

13. Hvilket af følgende to hensyn er mest afgørende for dig i din undervisning?	
At sikre den enkelte elev de faglige udfordringer der passer til hans/hendes niveau	☐
At sikre at alle eleverne eller så mange som muligt (også dem med særlige behov) kan følge med	☐
Andet eller ved ikke	☐

14. Har du forudsætninger (i form af kompetencer og ressourcer) til at rumme såvel elever med særlige faglige behov som elever med særlige sociale og emotionelle behov inden for rammerne af den almindelige undervisning? (Sæt ét kryds)	
Ja, jeg føler i det store og hele, at jeg har de nødvendige kompetencer til at rumme elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale og emotionelle behov	☐
Nej, jeg føler i en vis grad, at jeg savner kompetencer til at rumme elever med særlige sociale og emotionelle behov	☐
Nej, jeg føler i en vis grad, at jeg savner kompetencer til at rumme elever med særlige faglige behov	☐
Nej, jeg føler i en vis grad, at jeg savner kompetencer, både til at rumme elever med særlige sociale og emotionelle behov og til at rumme elever med særlige faglige behov	☐
Ved ikke	☐

15. Hvilke 3 af følgende 13 faktorer spiller mest afgørende ind i forhold til at sikre gode rammer for pædagogisk rummelighed? (sæt kryds ved de tre vigtigste)	
Den enkelte lærers faglige og pædagogiske kompetencer	☐
Antal elever i klassen	☐
Samarbejde i lærerteamet om klassen/årgangen	☐
Tilstedeværelsen af mere end én lærer og/eller pædagog i undervisningen	☐
Udarbejdelse af individuelle elevhandleplaner	☐
Elevsamtaler om mål og evaluering	☐
Skole-hjemsamtaler om individuelle elevhandleplaner, mål og evaluering	☐
Sparring og supervision fra kolleger	☐
Samarbejde med skolens special- eller kompetencecenter	☐
Samarbejde med PPR	☐
Afdelingsopdeling	☐
Holddannelse på tværs af klasser og årgange	☐
Fastlagte møder mellem lærer og pædagoger i indskolingen	☐
Ved ikke	☐

De følgende spørgsmål handler om overgangen mellem almindelig undervisning og specialundervisning

16. I hvilken grad indgår følgende elementer i dit og teamets arbejde, når du/I skal vurdere eventuelle særlige faglige behov hos en eller flere elever? (Sæt ét kryds i hver række)				
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Fælles mål (trinmål)?	☐	☐	☐	☐
Dokumentation fra prøver og test (fx læsefærdighedstest)?	☐	☐	☐	☐
Klassekonferencer?	☐	☐	☐	☐
Supervision fra kompetence-/specialcenter?	☐	☐	☐	☐
Teamsamtaler med skolens ledelse	☐	☐	☐	☐

17. I hvilken grad indgår følgende elementer i dit og teamets arbejde med elevernes personlige og sociale kompetencer? (sæt ét kryds i hver række)				
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Sociale årsplaner for hele klassen?	☐	☐	☐	☐
Undervisningsmiljø og trivselsundersøgelser?	☐	☐	☐	☐
Antimobbepplaner?	☐	☐	☐	☐
Trin for trinpædagogik eller lign.?	☐	☐	☐	☐
Supervision fra kompetence-/specialcenter?	☐	☐	☐	☐
PPR?	☐	☐	☐	☐

18. Er der forskel på de forudsætninger (i form af ressourcer og kompetencer), du har til at afgøre om elever har særlige faglige behov eller særlige sociale og emotionelle behov?

(sæt kryds ved det af følgende tre udsagn du er mest enig i)

Nej, jeg oplever ikke en forskel på mine forudsætninger i forhold til at afgøre om elevernes særlige behov er af faglig eller social og emotionel karakter	☐
Ja, jeg føler jeg har bedre forudsætninger for at afgøre om elever har særlige behov af faglig karakter	☐
Ja, jeg føler jeg har bedre forudsætninger for at afgøre om elever har særlige behov af social og emotionel karakter.	☐
Ved ikke	☐

19. Er der forskel på kvaliteten af de tilbud, din skole kan give til elever med særlige faglige behov og elever med særlige sociale og emotionelle behov? (sæt kryds ved det af følgende tre udsagn du er mest enig i)

Nej, der er ikke forskel i kvaliteten	☐
Ja, vi er i højere grad i stand til at give et godt tilbud til de elever hvis særlige behov er af faglig karakter	☐
Ja, vi er i højere grad i stand til at give et godt tilbud til de elever hvis behov er af social og emotionel karakter	☐
Ved ikke	☐

De følgende spørgsmål handler om specialundervisning og specialpædagogiske ressourcer

20. Foregår specialundervisningen for eleverne på din skole på de forskellige trin primært som en del af eller udenfor den almindelige undervisning? (Sæt ét kryds i hver række)			
	Som en del af den almindelige undervisning	Udenfor den almindelige undervisning	Ved ikke
På indskolingstrin- ne (0.-3. klasse)?	☐	☐	☐
På mellemtrinnene (4.-6. klasse)?	☐	☐	☐
På udskolingstrinnene (7.-10. klasse)?	☐	☐	☐

21. Er der – afhængig af om elevens særlige behov primært er af faglig eller social og emotionel karakter – forskel på hvor tæt specialundervisningen kan foregå på den almindelige undervisning? (Sæt ét kryds)	
Nej, der er ikke forskel	☐
Ja, når der er tale om særlige behov af faglig karakter, gennemfører vi oftest specialundervisningen inden for eller i tæt sammenhæng med den almindelige undervisning	☐
Ja, når der er tale om særlige behov af social og emotionel karakter, gennemfører vi oftest specialundervisningen inden for eller i tæt sammenhæng med den almindelige undervisning	☐
Ved ikke	☐

22. Er der efter din opfattelse forskel på skolens ekspertise i forhold til om der er tale om elever med særlige faglige eller sociale og emotionelle behov? (Sæt ét kryds)	
Nej, der er ikke forskel	☐
Ja, ekspertisen er bedre når det gælder særlige faglige behov	☐
Ja, ekspertisen er bedre når det gælder særlige sociale og emotionelle behov	☐

23. I hvilken grad trækker du på den specialpædagogiske ekspertise, der er på skolen i følgende situationer? (Sæt ét kryds i hver række)				
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
Når jeg vil indstille en elev til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand	☐	☐	☐	☐
Når jeg har brug for vejledning og sparring i forhold til hvordan jeg tilgodeser særlige behov hos en eller flere elever i min undervisning	☐	☐	☐	☐
Når jeg i kortere eller længere perioder kan trække specialpædagogisk bistand ind i forhold til hele klassen	☐	☐	☐	☐

24. Vurderer du, at der på din skole er den tilstrækkelige specialpædagogiske ekspertise til at sikre, at du – jf. det foregående spørgsmål – får dine behov opfyldt? (Sæt ét kryds)

I høj grad	☐
I nogen grad	☐
I mindre grad	☐
Slet ikke	☐
Ved ikke	☐

De næste spørgsmål handler om samarbejdet om elever med særlige behov

25. Deltager du som klasselærer i at sætte mål for det specialundervisningsforløb, der tilrettelægges for den enkelte elev? (Sæt ét kryds)

I høj grad	☐
I nogen grad	☐
I mindre grad	☐
Slet ikke	☐
Ved ikke	☐

26. I hvilken grad... (sæt ét kryds i hver række)				
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke
... deltager du som klasselærer i at tilrettelægge og løbende evaluere specialundervisningsforløbet for den enkelte elev?	☐	☐	☐	☐
... følger du sammen med støtte- eller funktionslæreren og/eller skolens ledelse op på, om den enkelte elevs specialundervisningsforløb har en positiv effekt i den almindelige undervisning?	☐	☐	☐	☐
... synes du, at det lykkes for dig og de andre lærere at sikre, at specialundervisningen bidrager til at forbedre den samlede undervisning for det enkelte barn?	☐	☐	☐	☐
... er det din vurdering, at I på din skole i tilstrækkelig grad prioriterer at involvere forældrene i relation til specialundervisning?	☐	☐	☐	☐
... bidrager specialundervisning til at forbedre den samlede undervisning på skolen?	☐	☐	☐	☐

27. Hvilken betydning har deltagelse fra forældrene for effekten af den specialundervisningsindsats, der gives til børn med særlige behov? (Sæt ét kryds)	
Stor betydning	☐
Nogen betydning	☐
Mindre betydning	☐
Ingen betydning	☐

28. Hvor mange af forældrene til børn med særlige behov deltager efter din erfaring i specialundervisningsindsatsen i det omfang, der er nødvendigt for at indsatsen får en god effekt? (Sæt ét kryds)	
Mere end $\frac{3}{4}$ af forældrene	☐
Mere end halvdelen men mindre end $\frac{3}{4}$ af forældrene	☐
Under halvdelen af forældrene	☐
Ved ikke	☐

29. I hvilken grad sker der en overførsel af viden (fx om særlige sproglige vanskeligheder) imellem din skole og..					
	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
.. børnehaver?	☐	☐	☐	☐	☐
.. fritidstilbud?	☐	☐	☐	☐	☐
.. andre kommunale tilbud, fx familiecentre?	☐	☐	☐	☐	☐

30. Hvordan vurderer du, at samarbejdet med følgende parter om elever med særlige behov fungerer?					
	Meget Tilfredsstillende	Overvejende tilfredsstillende	Overvejende utilfredsstillende	Meget utilfredsstillende	Ved ikke
Skolens ledelse	☐	☐	☐	☐	☐
PPR	☐	☐	☐	☐	☐
Familie- eller socialrådgivere	☐	☐	☐	☐	☐
SFO-pædagoger	☐	☐	☐	☐	☐
Andre, skriv: _____ _____	☐	☐	☐	☐	☐

Afslutningsvis har vi nogle spørgsmål om dig

31. Hvilke(t) fag har du linjefag i? (Sæt gerne flere kryds)	
Dansk	☐
Matematik	☐
Andet	☐

32. Hvor lang tid har du været lærer? (Sæt ét kryds)	
1-5 år	☐
6-10 år	☐
11-15 år	☐
Over 15 år	☐

33. Har du inden for de sidste 5 år deltaget i særlige udviklings- eller kursusforløb med henblik på at varetage faglige og/eller udviklingsbehov hos elever, der er i vanskeligheder i den almindelige undervisning? (Sæt ét kryds)	
Ja	☐
Nej	☐

34. Hvis ja, hvilken form har udviklings- eller kursusforløbet haft? (sæt gerne flere kryds)	
Kurser/udviklingsforløb med henblik på læsestimulering	☐
Kurser/udviklingsforløb med henblik på adfærd-kontakt-trivsel	☐
Kurser/udviklingsforløb med henblik på at stimulere matematiske kundskaber (logisk sans)	☐
Kurser/udviklingsforløb med henblik på tosprogede elevers behov	☐
Andet	☐

Så er der ikke flere spørgsmål. Mange tak for hjælpen!